

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

VII. De Ivstificatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

nōn educatur è potentia materiæ, exercere, cum vult, cum Gratia Ad-
creari debet: quod solus est Dei. Aug. iuuante; noua excitante nil opus ordi-
in Psal. 118. *Quis facit in homine iustitia- nariè, nam in arduis planè opus spe-*
am, nisi qui iustificat impium? Homo ius- ciali est.
tus autem potest acceptam iustitiam

III. DE IUSTIFICATIONE.

De hac quinque: 1. De Iustificationis quidditate: 2. De
Iustitia Inherente. 3. De Naturalis iustitia Qualitate
4. Operibus: 5. Et Meritis.

QVÆSTIO XLIX.

Quid est Quotuplex est Iusti-
ficatio?

IUSTIFICATIO est trāslatio hominis à
statu peccati, ad statum gratiæ. Vel, Nō
est sola peccatorum remissio; sed & Sanctifi-
catio seu Renouatio interioris hominis, per
voluntariam susceptionem gratiæ. & dono-
rum. Vnde bipartita est; Remissio pe-
& Infusio gratiæ: Estque duplex: Prima
habitualis, ex impio faciens iustum: Se-
cunda actualis, ex iusto iustio rem. Ita
S. Aug. Con. 26. in Psal. 118. De hac hinc.

II. Acceptio Iustificationis in Scri-
ptura est quadruplex: vt significet
1. Declarare iustum: vt Prou. 7. *Iustus
iustificat impium, & condemnat iustum.*
Hanc propriam solam esse contem-
dunt Luthero-calvinistæ.

2. Præcipere Lege iustitiam: Psa. 119.
Iustificationes tuas custodiam.

3. Acquirere iustitiam: vt Rom. 4.
Iustificati gratis;

4. Augere iustitiam. Eccl. 18. *Non
vix caris vsque ad mortem iustificari.*

III. Iustificationis causa est quadru-
plex: Finis, Efficiens, Materia, For-
ma.

Finalis, 1. *Principalis*, Deus: 2. *Minus principalis*, Gloria Christi, & ho-
minum beatitudo.
Efficiens, 1. *Primaria*, Misericordia Dei: 2. *Meritoria*, ex condigno
Christi passio: 3. *Instrumentalis*, coniuncta Christi Humi-
nitas: 4. *Separata*, est Scriptura.
Materialis, 1. *Subiectiua* est Anima humana: 2. *Dispositiua*, Voluntas.
Formalis, 1. *Intrinseca* est habitus gratiæ: 2. *Extrinseca*, vel, *Exemplaris*
est Christi iustitia: 3. *Formalis in actu*, sunt opera bona.
QVÆ

QVÆSTIO L.

Quid in genere tenendum de Dispositionibus ad iustificationem?

LUTHERANI & CALVINIANI iuxta contendunt, hominem simpliciter à Deo agi: & agere nihil: quin cogitac necessitari. Vide supra quæst. 47.

LUTHERANI requirunt fidem actualem in finibus ad iustificationem. Vide *Luthero-calv. p. 3724*.

Lutherani ante iustificationem requirunt, plene fidem vt instrumentum, non vt dispositionem. Alii Terrores, alij nouæ propositum vitæ. Patebit infra.

AVTOR. I. Carentibus vsa rationis necessaria non est propria dispositio; sufficit aliena. Quia infantes solum aliena volutate sunt auersi à Deo: Nec urget præceptum eos, vt incapaces præcepti. Illud *Mar. vlt. baptizantes docete.* &c. de adultis dicitur.

II. Adultus ratione vtens eget propria dispositione vt iustificetur à peccatis. *Trid. sess. 6. c. 5. can. 9.* Hinc orat Ecclesia pro conuersione peccatorum.

1. Reg. 7. Preparate corda vestra Domino. Prou. 16. Hominis est preparare animam. Mat. 3. Parate viam Domini.

III. Præparatio idonea est ex gratia præueniente, cum qua concurrat homo Actiuè; non passiuè. *Ezech. 18. Facite vobis cor nouum. Mat. 7. Facite arborem bonam. Mat. 3. Agite penitentiam.*

IV. Dispositionum principalior autorest Deus, vt causa mouens lib. arbitrium. Sunt autem Actus VII. queis disponuntur adulti: Fides, Timor, Spes, Dilectio, Pœnitentia, Propositum Sacramenti suscipiendi, vitæ

nouæ, & obseruandi præcepta. *Trid. sess. 6. c. 6.* Quos implicite habere sat est; explicite singulos elicere nil opus. Nemo autem infallibiliter cognoscere potest sufficientiam dispositionis suæ. *Trid. sess. 6. c. 9.* Quia nemo certo scire valet se esse in gratia; aut dicere, *Mundum est cor meum.*

V. Per dictas dispositiones nemo meretur gratiam iustificationis: Contrarium nobis affingit *Kemnit. Tri. sess. 6. c. 8.*

Porro de DISPOSITIONIBVS in specie.

QVÆSTIO LI.

Quid sit Fides iustificans?

LUTHERO-CALVINISTÆ Triipisti, tres fides distinguunt; Historicam, *Hebr. 11. Miraculorum, 1. Cor. 13. & Promissionum. Mar. vlt. Saluus eris.* Et hanc Generalem, qua promissam omnibus credimus salutem. Specialem, qua sibi quisque promissionem Dei applicans credit; seu potius Fidem dimissam sibi propter Christum esse peccata, ex speciali misericordia. Hanc Fidem *Melanch. hon. præfat. in tommum 2. Lutheri, eum accepisse tradit ab Contracte sui Ordinis, citante S. Bernardam.*

LUTHERVS in *Dom. 2. Quadrag. Fides est certa diuina bonitatis & gratia, per Verbum Dei cognita ac manifesta Fides, scilicet Specialis;* ait *Assert. art. 1. & 15. Sic & Melanch. in Locis, tit. Fides, Opera. Item Electorales Theologi in Colloq. Altemburg. fol. 3.*

CALVINVS *Inst. 3. c. 2. §. 7. Fides est diuina ergo nos beneuolentia firma certa que COGNITIO, qua gratuita in Christo promissionis veritate fundata per Sp. Sanctum; & Reuelatur mentibus nostris, & cordibus Obsignatur. Vbi obiectum fidei statuit Misericordiam solam; & Fidem de hac esse Notitiam, Obsignatam verò notitiam esse Fiduciam: Nam ibidem §. 8. ait Assensionem fidei potius esse cordis & affectus, quam cerebri & intellectus.*

SVADENT Fiduciam istis, *1. Hebr. 11. Fides*

est *esperandarum substantiarum* ὡς αὐτῶν id est, expectatio. Iuxta Plal. 38. *Qua est expectatio mea: nonne tu Dominus? Et substantia mea apud te est.* Sic Heb. 3. *Qua domus sumus nos, si Fiduciam & gloriam spei vsque in finem firmam retinuerimus.* Et infra: *Participes enim Christi effecti sumus: Sitamen initium substantia eius vsque in finem firmum retinuerimus.*

2. Rom. 4. *Abraham iustificatus est ex Fide, id est, Fiducia misericordiae: Nam contra spem in spem credidit. Et Non hesitavit dissidentia.* Sic Mar. 11. *Qui quid orantes petitis, credite, quia accipietis, & fiet vobis, id est, confidite.* Sic Iac. 1. *Postulet autem in fide nihil hesitans.* 2. Par. 20. *Credite in Domino Deo vestro, & securi eritis, id est, confidite.*

3. Reprehensa Apostolorum timiditas refertur in defectum fidei; vt Mar. 6. *Quanto magis vos modica fidei?* Mar. 8. *Quid timidi estis modica fidei?* Mat. 14. *Modica fidei quare dubitastis?* Mat. 16. *Quid cogitatis modica fidei?* At Timor opponitur Fiduciae. Hebr. 11. 1. Pet. 5. Eph. 6.

4. Rom. 4. *Ideo ex fide vt secundum gratiam firma sit promissio: ergo Fides est Fiducia: Vnde 1. Ioan. 5. Qui non credit, mendacem facit eum.*

5. Fides historica S. Scripturae non iustificat: quia auget pauores & desperationem: Nec ea de minis & iudicio, eadem obeaulam: Nec ea de praecipis, quia auget desperationem, vt de impossibilibus obseruatu: Nec ea de Generalibus promissionibus: quia haec non afferunt quietem animae nisi in specialia applicentur. Ergo sola specialis fides iustificat omnes credentes: Iuxta 1. Ioan. 5. *Hac scribo vobis, qui creditis in Filium Dei; vt sciatis, quia vitam habetis aeternam.* Infra quae. 54. plura.

AVTOR. In tribus ab hereticis, hac in causa Fidei, dissentire necesse est: In fidei Obiecto, Speciali misericordia: In Subiecto seu potentia Intellectus: In Actu intellectus.

I. VNA FIDES est (non triplex) iustificans. Quia, Heb. 11. *est sperandarum substantiarum, argumentum non appa-*

rentium: at haec vna est & Historiarum, & Miraculorum, & Mandatorum, & Promissionum S. Scripturae. Patet ex contextu capitis 11. cum 10. Nam eadem Fidei tribuitur ibidem.

1. *Per eam intelligemus aptata esse sacra:* quod est Historiae:

2. *Per eam Sancti vicerunt regna, obtinuerunt ora leonum, &c.* Hoc est miraculorum.

3. *Per eam adepti sunt repromissiones.*

EXPLICIT *Fides est ὡς αὐτῶν* id est, ait Augustinus sapius, *sperantium fundamentum*, sustentans iustos in spe bonorum & eternorum: Vnde, Heb. 10. *Iustus ex Fide, ceu anima vivit.* Credei tamen, *sperandarum rerum* legitur quod eodem redit. Quia est substantia rerum speratarum in animis sperantium ex fide. Et hoc est in intellectu de futuris.

2. *Argumentum*, conuincens intellectum non apparetium, scilicet, seu rerum sperandarum, seu quarum eumque speratarum. Et hoc est in intellectu de praeteritis transcendet. Distinguitq; Fidei Christianam ab Opione, suspitione, dubitatione, vt cogens ad assensum: sicet vox *Substantia* distinguit eam a fide politica; quae est fallax, sine basi ac fundamento infallibili. Vox, *Non apparetium*, distinguit fidem a scientia & intellectu, vt quae luminis euidentiam requirant, & nullam patiantur obscuritatem. Plura de Apostolica fidei definitione in subiectis qq.

DICO AB I. S. Patres Graeci nulli ὡς αὐτῶν exponunt *Expectationem*, sed substantiam, & basim vt fides sit quasi anima rerum speratarum; quod haec apprehendat mentique repraesentet

absentes, seu futuras, quasi presentes. Dein, Esto, significet *Expectationem*; non tamen hinc probatur fides specialis. Quia hoc, *rerum sperandarum*, refertur ad vitam æternam, & resurrectionem; Rom. 8. *Expectantes redemptionem. &c. Spe enim salvi facti sumus*: at Expectatio vitæ æternæ non est fides iustificans, etiam iuxta Sectarios; quia hæc fides est de præsentis misericordie certitudine; non de futuræ expectatione.

AD II. Fides ibi accipitur pro Catholica, id est, omnibus à Deo revelatis quæ fuerunt, sunt, erunt; non pro sola promissionum fiducia. Promittebatur Abrahamæ filius; & erat ei fides miraculi, posse fieri supernaturaliter: atque hinc ei spes supernaturalis contra naturalem. Illud, *credite quia accipietis*, sc. vera fides; sed sub conditione, *si bene petatis*. Sic & cætera de vna vera fide, non de sola promissionum intelliguntur.

AD III. Timiditas refertur ad defectum fidei; quia fiducia oritur ex fide: non tamen idcirco fides est fiducia; ut pomus non est pomum, vel contra.

AD IV. Ibi loquitur, non de promissione remissionis peccatorum; sed de promissione quod erat futurus pater Gentium vocandarum ad iustitiam. *ac ideo ex fide*, non ex lege, seu operibus solius naturæ, futura erat iustificatio promissa in Christo gratuita. Malè igitur Sectarii in voce *promissio* volunt intelligi Remissionem peccatorum; & in voce, *Fides*, Fiduciam; cum necessariò debeat intelligi Fides Dogmatica, teste textu ibi to-

to; & promissio Vocationis gentium ad iustificationem.

AD V. Posito, quod ponunt aduersarii, certos esse homines oportere remissionis peccatorum & salutis; bene ratiocinantur; sed assumunt ut certum, quod est probandum. Nam Fides, cum sit Vna sola, respicit historias, miracula, mandata, promissiones: Et hæc generales testantur sufficientiam pretii, & meritum Christi pro omnibus; sed non testantur in omnibus suum sortiri effectum absque conditione ex parte hominum; quia requirunt Fidem & Sacramenta.

QVÆSTIO LII.

An fides iustificans rectè fiat triplex?

LV THERANI vt Kemnitius p. 1. Exam. Trid.

CALVINIANI; vt Calvinus Inst. 3. c. 2. & similes, fidem fingunt triplicem. *Historicam*, quæ in scripturis vera narrari: *Miraculorum*, quæ omnia à Deo fieri posse: *Promissionum*, quæ gratuita per Christum remissio peccatorum creditur. *Historicam diuine Veritati*, *Miraculorum*, *Potentia*; *Promissionum*, *Bonitati* respondere prædicant.

Fide in promissionum *Generalem* iustificare negant; *Specialem* verò solam affirmant.

SVADENT istis, vt Scharpsius in cursu Theol.

1. Fides iustificans est propria electorum. Rom. 10. *Omnis qui credit in illum, non confundetur*. At historica est piis, impiis, diaboloque communis. 1. Cor. 13. 2. *Iac.* 2. Ergo historica non iustificat.

2. Simon Magus habuit fidem, Act. 8. At non iustificantem; Nec miraculorum ergo historicam; quæ non iustificat.

3. Multi fuerunt fideles, qui tamen fidem miraculorum non habuerunt: vt Abraham, Isaac, Iacob, Baptista. &c. Ergo hæc non iustificat.

4. Iudas habuit historicam fidem & miraculorum, *Mat. 10.* at non iustificantem.

5. Multi, habentes fidem miraculorum, damnabuntur. *Mat. 7.* at cum iustificante nemo damnabitur. *Mat. 16.*

6. Fidei historicae obiectum est totum Dei verbum; Actus, omnia in eo credere: Miraculorum obiectum est Dei potentia; Actus credere eam omnia posse: Iustificantis fidei obiectum est Totum Dei verbum, & praecipue promissiones; Actus promissa Sibi Applicare certò. ergo.

AUTOR. *Ista triplex fides*, ait Maldon. in *Mat. 9.* *quam isti nuper inueniunt portentum est, Chymera est: Et si VNAM haberent Fidem, omnem haberent: Quia Triplicem habent, Nullam habent. Verè.*

I. Quia Fides Specialis nouiter conficta est; in Scripturis nusquam reuelata docetur.

II. Quia Miraculorum Fides iustificat: qualis illa *Mat. 16.* *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.* At hoc est Miraculorum; patet ex subiectis, *SIGNA autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dem. &c.* Item Caluinus *Inst. 3. c. 18. §. 8.* fatetur de fide iustificante loqui Apostolum, *1. Cor. 13.* *Manent tria hæc Fides, Spes, Charitas.* Atqui eam esse miraculorum dixit ibidem: *Si habuero OMNEM Fidem, ita ut montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil sum.*

III Fides historica iustificat: Quia hæc credimus Christum natum, passum, mortuum. &c. At hæc sunt historiarum, non fabularum; & credita iustificat: teste Symbolo Apostolorum: & *Ro. 9.* *Si in corde tuo credideris, quod DEVS illum suscitauit a mortuis: saluus eris.* *1. Cor. 15.* *Notum vobis facio Euangelium,*

per quod saluamini; quo Christus mortuus est pro peccatis nostris. &c.

IV. Quia si loquuntur Trifidæ Habitudo fidei, seu dono habituali permanente; iam Vna est tantum, se extendens ad omnia Reuelata credenda. Si de Actu fidei; iam tot erant fides, quot particulares articuli fidei fortiturq; nomina diuersa speciatim ex obiecto vario, sc. historiae, miraculorum, promissionum, mandatorum, consiliorum. &c. In istis nulla est quæquam specialis, quam Verbum Dei aut Scriptum, aut Traditum reuelant.

DICO AD I. Maior est falsa & minor. Nam fides formata est electorum; non formata, impiorum electorum; quia credunt; non diligunt Deum.

AD II. Simon habuit fidem veram; sed informem. Dein, Non, edera miracula, iustificat; sed credere edera esse vera.

AD III. Habere fidem de Omnia potentia Dei est fides iustificans; illa quæ supra: at illam habuerunt prædicti. &c.

AD IV. Iudæ fides erat informis quæ, quoad se, est potens iustificare; quoad Credentes, sed non rectè ut oportet; non est efficax. *Perditio tuæ te; auxilium ex me.*

AD V. Fides, & Donum miraculorum hoc differunt, quod illa semper iustificare potest; non hoc: unde distinguuntur Gratia gratis data, & Gratia iustificans: illam habentes damnari possunt; hanc viuam, non possunt.

AD VI. Rectè caput & iugulum suum hic gladium defixit: Nam denominatio & distinctio sumitur ab obiecto.

cto: sed fidei historicæ & iustificantis est Scharpio Totum Dei verbum, in quo & fides de Potentia Dei continetur; ergo cum sit VNUM fidei obiectum, esse & ipsam VNAM necesse est, qua iustitia & hæreditas acquiritur.

INSTAT: Licet fides iustificans semper in se contineat fidem historicam, & aliquando etiam miraculorum; non tamen contrà.

DICO I. Fides iustificans est & Sacræ historicæ, & miraculorum, & promissionum, & omnium quæ Revelata sunt; & contrà: At verò non illa sola promissionum, vt dicit iste, & non docet; patetque suprâ: Deinde, Fides miraculorum est credere edita miracula; non edere posse ea: Neque ea est species fidei, sed actus.

QVÆSTIO LIII.

An Fides Iustificans sit FIDUCIA specialis misericordia?

LUTHERANI suprâ quæst. 51. Fidem esse propriè actantum fiduciam affirmant: Calviniani verò licet etiâ laciniam Notitiæ assuant; Fiduciam tamen communiter propugnant; eiusque obiectum esse volunt tum Scripturam quidem vniuersam; tum verò præcipuè eam, quæ est de Promissionibus factis.

CALVINISTARVM communem sententiam hæc complectitur Scharpius in Cursu Theol. Sect. 22. Controu. 4. Nos fidem esse fiduciam, seu specialis misericordia certam persuasionem; qua quisque fidelis certò statuit SIBI remissa esse peccata in Christo; & SE Salutem æternam consecuturum asserimus.

SVADENT. istis, præter allata superius quæst. 51. 1. Quia Scriptura dicit, Isa. 1. 18. Act. 2. 29. Gal. 1. 4. & 3. 13. 27. Specialem misericordiam ad omnes & singulos pertinere: ergo tam fides singulorum applicare debet.

2. Quia Nulli datur vita æterna, nisi qui particulariter particeps est misericordiæ per fidem; Ioan. 5. 1. 5. Mar. 16. 16. Luc. 7. 50. Ergo fides est specialis certa persuasio, & promissionum applicatio.

3. Scriptura, Rom. 8. v. 15. 16. duos ponit adoptionis testes; Sp. Sanctum in nobis & Spiritum nostrum, id est, conscientiam sanctificatam. Ergo quod specialiter testatur cuique spiritus, id tenetur credere. Sic & 2. Cor. 1. 21. Ioan. 3. 13. & 4. 13. &c.

4. Pontificii volunt nos certos esse posse Salutis spe: ergo & fide. Nam spes fidem sequitur; cum speremus id, quod credimus.

5. Christus exigit particularem persuasionem particularis misericordiæ in plurium curatione; ergo singuli eam habere debent.

6. Timiditas fidei in scripturis arguitur, ergo necessaria est specialis misericordiæ fiducia.

7. Semel in gratiam recepti à gratia finaliter excidere non possunt. Ergo de salute nulli dubitare licet. Vide suprâ quæst. 51.

AUTOR. Fides non est fiducia; teste S. Scriptura.

1. Rom. 4. *Non infirmatus est fide, nec consideravit corpus suum emortuum: in re promissione etiam. Dei non haesitavit diffidentia; sed confortatus est fide, plenissimè sciens, quia quaecunque promisit Deus, potens est & facere. Ideo & reputatum est ei ad iustitiam. En Considerare est intellectus: Plenissimè scire item: Fiducia autem est voluntatis: Diffidentia græcè ibi est ἀπιστία, id est, incredulitas.*

2. 1. Cor. 13. *Manent fides, spes, caritas. &c. Hic fidem iustificantem distinguit à spe, quæ est Fiducia, Iob. 8. spes hypocritæ peribit. Psal. 39. Iere. 17.*

3. 2. Cor. 10. *In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. En credere cogitur fide intellectus quod non intelligit.*

4. Eph.

4. Eph. 3. *In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia PER fidem eius.* Ecce spes præsupponit fidem, & 1. Tim. 3. *acquirit mulierem fiduciam in fide, quæ est in Christo IESU.* Vnde Mat. 9: *Confidite filia; quia præcedens fides tua, præsensque, te saluam fecit.*

5. Scriptura docet obiectum fidei esse omnia, quæ reuelauit Deus: patet infra quæst. 56.

6. Actus fidei est in Scripturis *Credere*: at fiduciæ est *Fidere*. Fidere autem non explicatur semper in Scripturis per *Credere*, ut volunt aduersarij: quia absurda contingerent plura: Vt Ioan. 14. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite.* Act. 8. *Credo Filium Dei esse IESUM.* Rom. 10. *Corde creditur ad &c.* similia absurdè exponuntur pro fiducia.

7. *Substantia rerum sperandarum*, id est, futurarum est fides; quia futura facit præsentia: at repræsentare est intellectus, non voluntas. Item *Argumentum*, ἀργυρον, id est conuictio ad intellectum pertinet, cuius est iudicare, & assentiri. Ibidem: *Fide intelligimus aptata esse sæcula Verbo Dei.* At intelligere non est voluntatis seu fiduciæ. Ibid. *Fide Noe metuens aptauit arcam.* id est, quia credidit certò futura, ideo metuebat: at fiducia excludit metum. Ib. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est; & inquirentibus se Remunerator sit.* At hic *Credere* non potest exponi per *Fidere*: non enim confidimus esse Deum; sed credimus.

Dico AD I. Generalis misericordia Dei pertinet ad singulos in actu signato, Dei voluntate, qui *vult omnes*

saluos fieri: at non pertinet ad singulos efficaciter; ex defectu suscipientium eam; ut incapaciū suā culpā; non Dei cautā. Applicare verò eā sibi possent ac deberent singuli per obseruationem mandatorum, vltimū Sacramentorum. &c. & sic sperare bene.

AD II. *Per fidem*, solam promissionum? Falsum iam patuit supra; patet & infra. Deinde *particulariter patet* sic, ut iam dictum, scilicet per Vnam & in charitate viuam fidem. Falsitas consequentia est. Quia *fides est sperandarum*, id est, omnium reuelatarum *substantia rerum*, non *applicatio earum*.

AD III. Primum, de Apostolis asseritur, quæ certitudo specialis constabat ex speciali reuelatione. Deinde Spiritus Spiritui nostro testatur per modum spei & consolationis; non dei & reuelationis.

AD IV. Spes nostra respectu Dei certa est; at nostri respectu incerta quia mutabiles sumus, & *nescimus quid sit spiritus simus; nescimus odio an amore digni simus.*

AD V. Primum ab aliquibus solum ad omnes nulla sequela est. Requirit autem Dominus ab aliquibus fidem, non specialem illam promissionum, sed Generalem omnium reuelatorum, seu reuelandorum. Demum necessaria est cuique post fidem etiam fiducia seu spes, sed non ipsa certitudo.

AD VI. Timiditas fidei generatim arguitur, quod non exerceretur per tempore, loco, casu, statum, uti poterant & debebant viri modicæ fidei. Vnde & augeri eandem orandum est; non illam specialem.

nisi quoad spem meliorem.
ADVII. quæst.

QVÆSTIO LIV.

An fides iustificans sit NO-
TITIA?

LYTHERANI, vt Kemnit. in exam. Triid. part. 1.
ad fidem pertinere vult tum Fiduciam, tum & No-
titiã: Eò quod in fide sit.

1. Notitia, id est, cogitatio promissionum:

2. Assensio, statuentium eas ad se pertinere:

3. Desiderium iustificationis ex iis exoriente:

4. Fiduciam accedenti ad thronum misericor-
diæ.

Deinde quia Scriptura tribuit cordi, quæ ad in-
tellectum & voluntatem pertinet. Vt, Mat. 9. *Quia*
cogitasti mala in cordibus vestris. Mat. 22. *Diliges.*
Ecce extoto corde.

Demum S. Bonaventura spem ait, quoad certitudinem pertinere ad intellectum, ad voluntatem verò quoad expectationem.

CALVINVS *Inft.* 3. c. 2. Affirmat, non igno-
rantia & sensus nostri submissione; sed cog-
nitione certa regnum cælorum adiri: Quia
1. Tim. 3. *dammantur semper discentes, & ad sci-*
entiam veritatis nunquam peruenientes.

SCHARPIVS in *Cursu Theol. sect. 22. quæst. 1.*
distinguit Fidem: De implicita, quã nec Ap-
postoli multa non distinctè cognouerunt;
non controuerti, sed conuenire omnes. At
de fide Apprehensionis quæri, id est, de sen-
sû particularis gratiæ, quo cupiunt crede-
re, Sic ait Fides non est assensus in rem incognitam;
sed ad eam requiritur Notitia Verbi & præcipuè pro-
missionum.

SVADENT istis. 1. Singuli tenentur esse
parati ad reddendam rationem fidei omni
postulanti. 1. Pet. 3. Ergo fides est notitia; quia
hac illi hoc opus.

2. Rom. 10. Credere corde, & confiteri ore
fit ex præcedenti cognitione, id est, fide:
ergo hæc est notitia. Vnde Isa. 35. *Cognitione sui*
seruus meus iustificabit multos. Ioan. 17. *Hæc est vi-*
ta æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem
missisti Iesum Christum.

3. Sublato Verbo tollitur & fides; id enim
huius est basis: Isa. 55. Ioan. 20. Rom. 17. 10.

4. Sermo Christi in nobis inhabitare de-
bet in omni sapientia, vt & alios doceamus,
Col. 1. 16. & c. 2. 2. At huc opus notitiã.

5. Fides Pontificiis est *sperandarum substantia*
rerum: est id est, demonstratio, seu Conui-
ctio: Et res speratæ nullam habent basin in in-
tellectu. Vnde Quod subsistit in intellectu est
notitia; at fides ibi subsistit. ergo: Et Demon-
stratio fit ex præcedente cognitione: Et Conui-
ctio fit per argumentationem, in qua est no-
titia principiorum.

6. Fide intelligimus ea, quæ fide apprehendimus: *Heb. 11. 3.* Ergo fides est notitia.

7. Fidem melius definiri per ignorantiam quam per notitiam, ait Bell. 1. 1. c. 5. 7. Ergo fides est ignorantia: Per fidem, id est, ignorantiam iustificamur: id per peccatum: quia ignorantia illius, quod scire debemus, peccatum est.

8. Fides non habens notitiam est inferior habente aliquam: at Pontificia habet nullam; diabolica & historica aliquam. *Iac. 2.* ergo illa est hac inferior.

AVTOR. I. Fides non est notitia, sed Assensus.

1. Teste S. Scriptura in meo *Anti-*
christo. p. 4. q. 30.

2. Ita S. Patrum consensus. S. Iren. 1. 2. c. 45. *Melius est nihil omnino scientem credere Deo, & perseverare in eius dilectione; quam per questionum subtilitates, & multiloquium in impietatem cadere.* S. Hil. 1. 8. de Trin. *Habet nõ tam veniam, quam premium, Ignorare quod credas. Quia maximum stipendium fidei est, sperare quæ noscitas.* S. Aug. epist. 102. *Si propter eos solos Christus natus est, qui certa intelligentia possunt ista discernere: pene frustra in Ecclesia laboramus.* Quare, lib. contra epist. fund. c. 4. *Turbam non intelligendi viuacitas: sed credendi similitudo tuam facit.* Idem tract. 27. in Ioan. *Non quia cognouerunt, crediderunt; sed vt cognoscerent, crediderunt.* Serm. 189. de temp.

Vocaris fidelis, non rationalis. Accepto baptismo dicimus; fidelis factus sum, Credo, quod nescio, Sic & ceteri.

3. RATIO. In credente est Apprehensio, & Iudicium seu Assensus: At Apprehensio est quid fidem præcedens, non fides; ceu & infideles mysteria fidei apprehendunt. Neque apprehensio est propriè notitia. Assensus verò, sequens Rationem rei, est notitia: at sequens Autoritatem proponentis, est Fides. Vnde S. Aug. l. de utilit. credendi c. xi. *Quod intelligimus aliquid, rationi debemus: quod autem credimus, Autoritati.*

DICO AD I. Ratio articulorum fidei est duplex; Diuina; vt Reuelatio; Humana; vt Conformitas eorum ad intelligentiam nostram, seu conuenientia. Vnde Apostoli dicti sunt TESTES, non Magistri Quare fidei non est notitia, nisi supernaturalis: At reuelationis, Testimonii, Consensus Ecclesiæ habetur notitia.

AD II. Fides infusa prior est in intellectu, quam in cordis affectu, seu oris effatu. Sic & *Cognitio Christi* est effectus Fidei infusæ, præsupponens reuelantis autoritatem. Sic Aug.

AD III. Fides est ante Verbum scriptum: Nam Adam, Abel, Enoch, Abraham. &c. crediderunt absque Scriptura: non ergo fides tollitur verbo sublato: sed contra.

AD IV. Ex infusa docere sapientia oportet eos, qui ex officio sic vocati sunt: Non enim omnes sunt doctores: Cuiusque tamen docere pro modulo suo.

AD V. Notitia propriè dicta est naturalis, ex naturæ principiis; ea natu-

raliter consistit in intellectu: At supernaturaliter supernaturalis notitia, quæ impropiè sic dicitur, est que fides. Et huius Demonstratio est ex præexistente Reuelatione, & huius testibus; Atque inde est Conuictio transcendens rationem.

AD VI. Fide intelligimus supernaturaliter, quod est credere non scire.

AD VII. Patet supra ex S. Patribus.

AD VIII. Item inde. Dein, Falsitas maior est. Et diabolorum fides mortua est, habetque notitiam ex amissionis beatificæ; ideo non est verè fides, licet vera. Demum Notitia fidei & Fides differunt: hæc solum est fidelium; illa etiam infidelium esse potest.

QVÆSTIO LV.

Quod fidei iustificantis OBJECTVM?

LUTHERANI perinde & CALVINIANI vt patet *quæst. 51.* Fidei iustificantis obiectum ponunt specialem Dei misericordiam, in toto quidem Dei verbo propositam: at præcipuum in *Promissionibus*. Ita communis apud Scholasticum in *Cursu Theol. de iustif. quæst. 3.*

SVADENT istis. 1. Christus & Apostoli docent præcipuè prædicandum esse Evangelium de promissionibus. 2. *Cor. 1. 9. & 5. 18. Mar. 1. 9. Act. 20. 24.* Ergo idem præcipuum est obiectum fidei.

2. Propter quod præcipuè cognitum & creditum datur vita æterna; idem est obiectum fidei: at id Christus est eiusque promissio. *1. 17. 3. & 6. 47. Rom. 10. 11.*

3. Stantibus promissionibus stat & fides: cessantibus in altera vita, cessat & hæc: ergo fides præcipuè respicit illas. *1. Cor. 13. 7. 12. 1. Th. 11. 7. 39.* Ideo Paulus, *1. Cor. 1. 7. 17. 23.* omnem suam

suam scire in Christum refert. Similia batho-
loga congerit plura Scharpius ipsa inops
copiā.

AVTOR. Fidei iustificantis obie-
ctum nō est Specialis misericordia; vt
supra liquet quæst. 5. Sed Omnia ab
Deo reuelata mediātē, seu imme-
diātē.

1. Sic Scriptura in meo *Antichristo*
p. 4. q. 31. Quia quam fidem Christus
exigebat, & miraculis confirmabat, ea
erat iustificās; ideo n. prædicabat eam
vt homines saluarentur, Luc. 19. *veni-
ens querere quod perierat*: At *Mat. 9.* à
cæcis fidem exigebat omnipotentiæ,
non misericordiæ specialis. Sic *Mat.*
16. Fides Petri erat de Diuinitate. De
hac & illa Centurionis fides erat, *Luc.*
7. Sic & Nathanaelis, *Ioan. 1.* Et Mar-
thæ, *Ioan. 11.* &c.

2. In scripturis fides iustificans re-
spicit alia obiecta subinde, quam Mi-
sericordiam; vt *Mar. 1.* *Si vis, potes me
mundare*; Phariseus, *Luc. 18.* habuit fi-
dem specialem credens se iustum; nō
tamen cum ea est iustificatus. &c. A-
postoli similia testantur: *Rom. 4.* de fi-
de Abrahæ; quæ non respexit remis-
sionem peccatorum. *Rom. 10.* Resur-
rectio Christi sit obiectum fidei sal-
uantis. &c.

III. TRADITIO est, Fidem iustifi-
cantem non esse fiduciam misericor-
diæ, sed Assensū ad omnia verbi scri-
pti & traditi. Nam S. Patres testantur
SYMBOLVM ab Apostolis conditum
esse, vt fidei totius summa constaret:
Apostolico adde Nycænum, Con-
stantinopolit; & Athanasianum: At
in ijs nec apex de speciali misericor-
dia. Non in eo; *Credo Sanctam Ecclesiam,*

id est, ait Lutherus, *nullum esse amplius
peccatum in ea, nullam mortem*: Nam in
area sunt paleæ multæ, mali pisces in
rete. &c. Dein idem credunt Cate-
chumeni; non tamen iustificati sunt:
Non in eo; vt vult Melanch. *Credo re-
missionem peccatorum; quam fides iustifi-
cans propriè intuetur*; Nam ea est mini-
ma pars Symboli, scil. duodecima; &
vndenis aliis vna præpolleret? Deinde
ea docet Generalem, non Specialem
misericordiam.

IV. RATIO. I. Quia nusquam in
Scriptura est remissio & misericordia
specialiter annunciata mihi, tibi: &c.
Sed generatim: Neque est vsquam i-
sta propositio: *Omnis, qui credit SISI ef-
se remissa peccata iustificatur*. Neque ex
Antecedente conditionato rectè in-
fertur conclusio absoluta, sed condi-
tionata: vt *Si credis saluus eris*: *Act. 8.* *Ro.*
10. Neque ista: *Qui credit in Filium; ha-
bet vitam æt. Qui credit, iustificatur*: &c.
rectè inferri sinunt SOLAM FIDEM
iustificare: vt infra patebit.

2. Fides iustificans præcedere de-
bet iustificationem: *Rom. 5.* *Iustificati
EX fide*. *Rom. 3.* *Iustificat PER fidem*.
Nam causa prior est effectu. Atqui fi-
des specialis sequitur iustificatio-
nem; quia ante hanc illa est falsa; cum
necdum sint remissa tibi peccata. Nā
res creditas, vt Remissio, debet esse an-
te fidem; & obiectum ante actum, hic
enim ab illo pendet.

3. Fides specialis è medio tollit ora-
tionem, Sacramenta, opera bona, a-
liaque saluti necessaria. Nam quid o-
rem fieri, *Dimitte nobis debita nostra*:
quod iam ante orationem fide factū
credo? Quid opus baptismo, si iusti-
fica-

ficatus sim fide quę præire baptismum debet?

4. Fiducia specialis iustificare nequit: quia pendet à bona conscientia & vita: at hæc sequitur iustificationem; ergo magis fiducia.

5. Fides iustificans tranquillitatem parit, Rom. 9. at Specialis Fides, desperationem: Vult enim Calvinus *Inst.* 3. c. 2. quemque & Credere, & certo Cognoscere debere se esse prædestinatum, fidemque amitti non posse: At hanc fidem falli posse docet experientia Caluini desperantis: Quin & testimonium eius ibid. *Tot vanitatis recessus sunt, tot mendacij latebris scatet cor humanum, tam fraudulenta hypocrisis obiectum est; ut seipsum saepe fallat. At verò qui talibus fidei simulacris gloriantur, intelligant diabolis nihilo se in hac parte præcellere.*

DICO AD I. Non Præcipue; quia nusquam hoc in Scriptura: Sed Euāgelium in communi iubetur prædicari.

AD II. Minor falsa nititur eodem. Nam quod præcipue iustum est prædicari, id & creditum iustificat: at hoc est Euāgelium totum; non particula promissionum.

AD III. Falsa consequentia. Nam omnium articulorum, non promissionum duntaxat fides cessabit, quando facie ad faciem videbimus Deum ut est: idco stans hic fides respicit omnes ex æquo fidei articulos.

QVÆSTIO LVI.

An SOLA Fides iustificet?

LUTHERO-CALVINISTÆ affirmant sola fide ap-

prehendi iustificationem: sicque in Recontroversiis at differunt in Modo, ac differunt tum à nobis, tum & inter se in Modo, in Actibus iustificationis, & in voce SOLA.

I. Quo Modo fides iustificet?

1. LUTHERANI in Gal. 2. *Fides est formalis iusticia, PROPTER QUAM homo iustificatur: Non præparat ebaritatem.* Flacciani idem tribuunt Wittenbergenfibus in *Colloq. Altemburg.*

ALIJ LUTHERANI ferè omnes id negant, quòd per modum causæ formalis, physica, aut meritorie iustificet: sed tantum RELATIVE, quia respicit, & recipit oblatam indulgentiam. His ergo, sola fides iustificat, id est, homo iustificatur per gratiam Dei non imputantis peccata, quam Fides, cum maneat elemosynam, recipit. Vide infra quæst. 18. p. 60. 61.

II. Dissentiant in ACTIBUS virtutum: seu operum, ut spei, dilectionis percontentur.

1. LUTHERANI RIGIDI, ut Ministri Saxoniæ in *Colloq. Altemburg.* volunt ita Fidem SOLA iustificare, ut excludat aliarum virtutum & Prædicationem & Meritum Lutherus in Gal. 2. *Fides sine opere ante caritatem iustificat.* Et to. 1. disp. de operibus propos. 3. *Fides nisi sit sine vultu etiam minimi operibus, non iustificat: imò non est fides.*

2. CALVINUS in *Anti. Trid. sess. 6. art. 11.* SOLA ait fidem iustificare; sed non esse solam: sicut solis calor accendit solus, non tamen est solus, sed cum splendore. Sic & Melanchthon in *Locus com.* & Wittenbergenfibus in *Colloq. Altemburg.* prærequirunt eas virtutes; hisque accedere volunt Fidem, quòd PROPTER VERBUM DEI habeant remissionem peccatorum: non propter has virtutes. Sic Flacciani seu Molles de Electorales.

III. ALII vocem SOLA volunt subaudiri, quod quæret ceteri; non idco cortixandum; cum non interpretatur in Scriptura.

2. ALII acerrimè dicunt, esse exprimescendam ac tuendam proptis ac foci.

SVADENT vniuersim istis. 1. Scripturæ docent, hominem sine operibus iustificare.

2. Scripturæ nominant solam Fidem, omnis operibus.

3. Dicunt hominem gratis iustificari.

4. Docent, omnes, qui credunt, iustificari & saluari.

5. Prædicant efficaciam verbi Dei; quod sola fide apprehenditur.

6. Docent irritam fore promissionem si lege aut operibus nitatur, & non sola fide accipiatur.

AVTOR. Non sola fides iustificat, id est, non

est, non disponit hominem ad gratiam iustificantem, nisi vt initium & radix prima iustificationis agit quod sum est, & suas cæteris virtutibus partes relinquit, quæ etiam iustificant.

I. DOCE TVR Inductione. 1. Fides est principium: Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* &c. Rom. 10. *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?* Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius.* Ratio. Quia appetitus nequit amando vel sperando tendere in obiectum sibi non apprehensum: sed fides apprehendit amanda & speranda: ergo spes & charitas præsupponunt actum fidei.

2. TIMOR iustificat. Eccl. 1. *Qui sine timore est, non potest iustificari.* Prou. 1. *Timor Domini principium sapientiæ.* Prou. 14. *fons vitæ.*

3. SPES iustificat. Prou. 28. *Qui sperat in Domino sanabitur.* Mat. 9. *Confidite fili, remittuntur tibi peccata tua.*

4. DILECTIO aliqua prior est remissione peccatorum: Imperfecta, tēpore; Perfecta naturâ prior est. Eccl. 2. *Qui timetis Dominum, diligite eum & illuminabuntur corda vestra.* Luc. 7. *Remittuntur ei pec. multa, quoniam dilexit multum.* Gal. 5. *Fides quæ per dilectionem operatur.* Deus tamen prior nos diligit per gratiam præuenientem.

5. POENITENTIA iustificat: Act. 2. *Pœnitentiam agite.*

6. Desiderium Sacramenti suscipiendi iustificat voto.

7. PROPOSITVM nouæ vitæ. Eccl. 18. *Facite vobis cor nouum.* Mat. ult. *Docentes seruate omnia.*

Itarum dispositionum ratio con-

formis est ordini naturæ. Nam iustificandus

1. Concipit ex auditu fidem se posse iustificari:

2. Se peccatorem intelligens, timet.

3. Sperat Deum fore sibi propitium.

4. Hinc Deum diligit.

5. Doletque se peccasse.

6. Media quærit sui expiandi.

7. Proponit emendationem.

DICO AD I. Tria notanda. 1. Apostolo *lex factorum* est, quæ iubet quid faciendum sit: *Lex fidei*, est fides, quæ impetrat gratiam faciendi. Illa occidit iubendo, non iuuando; hæc viuificat auxiliando. Et lex fidei requirit maximè fidem, dein & opera: at lex factorum maximè opera, dein & fidem.

At LVTHERO-CALVINISTAE legem operum sola opera, legem fidei solam fidem requirere fingunt.

2. *Iustitia legis* sunt opera per legem præscripta: quæ Apostolus commendat, non reijcit, Rom. 2. *Factores legis iustificabuntur, Iustitia ex, vel in lege* sunt opera, quæ fiunt sola cognitione legis, non ex gratia Dei, ideo iustificant coram hominibus, non coram Deo: & Apostolus opponit eâ *iustitia fidei*, vocatque propriam.

3. Per opera, quæ fidei opponit, & à iustificatione excludit Apostolus, intelliguntur ea, quæ fidem præcedunt & sol. s lib. arbitrij viribus fiunt: iuxta S. Aug. & Hieron. Non autem seu ante, seu post fidem facta; vt fingunt sectarij. Neque solum legales ceremoniæ: vt volunt quidam Catholici.

1. Qui Rom. 4. Eph. 2. Tu. 3. opera simpliciter excludit, nulla mentione

13 facta

facta legalium, 2. Quia Rom. 2. *Qui operatur, merces imputatur secundum debitum, non secundum gratiam: talia sunt opera, quæ solis naturæ viribus fiunt. Ex his obiecta loca soluantur. Ro. 3. 4. Gal. 2. Eph. 2. Tit. 3. Phil 5.*

AD II. Et si fides subinde sola nominetur; non tamen sola iustificat: Sic ut & aliæ virtutes quandoque nominantur solæ. Cum enim plures causæ ad vnum effectum concurrant; nunc hæc, nunc alia nominatur. Deinde licet aliquando sola fides sufficiat ad miracula impetranda; non ideo etiam ad iustificandum.

AD III. Vox *Gratis* bifariam capitur: 1. Ut opponitur Debito ex iustitia, vel Merito ex condigno; tunc gratuita iustificatio non excludit Opera dispositiuè concurrentia, vel ut Merita de congruo. 2. Ut opponitur operi facto ex solis naturæ viribus; tunc ea excludit tantum merita propria, id est, nostra ex nobis; non quæ ex Dei auxilio sunt nobis, ut est fides, spes, timor, pœnitentia, &c.

INSTAS: Meritum & Merces sunt relata; si igitur iustitia ex merito datur, ergo non gratis.

DICO. Ut meritum quoddam est ex congruo, sic & merces ex congruo est, quæ magis ex gratia, quam iustitia, debetur. *Rom. 4.*

AD IV. Vox *Omnis* bifariam capitur.

1. Negatiuè: Ut, *Omnis qui credit, iustificatur*, id est, nemo sine fide iustificatur. Ut ait S. *Aug. l. de prædest. c. 8.* sit vnus doctor grammaticæ in vrbes dicatur, *Omnis* ab eo discunt Grammaticam, id est, nemo discit sine illo. Ita

Deus vult OMNES saluos fieri; id est, nemo fit saluus sine Deo.

2. *Omnis*, id est, omnia hominum genera. Nam Ro. 10. *Non est distinctio Iudei & Græci; nam idem Dominus omnium.*

AD V. Non sat est verbum sola fide apprehendi, nisi & charitate impleatur: cum, ut promissiones offerret, sic præcepta iubeat.

LUTHERVS igitur errat, fidem ex tollendo.

1. Quod legem impleat, quæ alioquin facta æquit impleti.

AT hoc est caritatis, *Rom. 13. 10. 4.*

2. Quod fides summum obsequium Deo exhibeat; glorificando eum veracem in promissionibus.

AT Mat. 5. *Videant Opera vestra, & glorificent Patrem: non ergo sola fides glorificat; sed quæ per caritatem operatur.*

3. Quod fides animam sponset Deo.

AT media caritate.

AD VI. Foret irrita promissio, & inanis fides nostra, si iustificatio posset habere per solam legis cognitionem, aut per opera solis naturæ viribus facta.

Nusquam enim docet Scriptura, iustificationem fieri Aut sola promissionum apprehensione per fidem Aut non pendere eam ex conditione operum. Nunc vniuersè dicta explicatius & breuius dispiciamus.

QVÆSTIO LVIII.

An, & Quo Modo SOLA FIDES iustificet?

I. LUTHERVS non valens istud SOLA repetere per Scripturam, in *Rom. 4. capus* eam fidenter inaccessibiliter monitusque respondit: *Sic volo, Sic in hoc sit promissione voluntas.*

CALVINVS *Inst. 3. c. 11. §. 19.* producit Scripturas dicentes, *Fidem iustificare sine operibus*

ribus: ergo infert sola iustificat. 2. Deinde concedit, præter fidem requiri aliarum actus virtutum: at hisce vim inesse iustificandi pernegat, in Antid. Trid. sess. 6. can. 9. *Hominem sola fide iustificari cum dicimus, fidem non fingimus caritate vacuam; sed ipsam solam iustificationis causam esse intelligimus.* In Can. 11. *Fides sola iustificat; fides tamen, quæ iustificat, non est sola.* 3. Actus tamen charitatis, timoris, &c. etiam iustificanti, sed non nisi in virtute fidei.

AVTOR. DICO AD I. Voluntas Lutheri, neque producta Scriptura Caluini soluit hunc diuinæ rationis nodum: Nihil asseri ab Sæctarijs debet, nisi in Scripturis expressum: at Solam fidem iustificare, nusquam in ea extare docent. Ergo.

AD II. Scriptura tam aliarum virtutum actus iustificare ait, quam fidem: Nam Eccl. 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Luc. 7. *Remittentur ei peccata multa; quoniam dilexit multum.*

AD III. S. Aug. 1. 15. de Trin. c. 18. *Ipsam fidem non facit utilem, nisi caritas. Sine caritate quippe fides potest esse, sed non prodesse.* Quia Gal. 5. *In Christo &c. prodest fides; quæ per caritatem operatur.* Aug. in Ench. c. 8. *Sine amore fides nil prodest.* Quia informis est: at Caluinus informem asseret iustificare solam sine caritate, licet sine hac non sit, vt solis calor non sine luce est.

Denique, Si sola iustificet, necesse est omnes iustificari qui habent Solam. Improbè igitur Lutherani Caluinitas, & illos hi condemnant, vt hæreticos. Nam æquè vtriq; Solam habere iactant.

DICANT alter utriusque habere Solam, sed erroribus permistam.

At quid inde? Aut Solam, aiunt, habens fidem, sibi remissa peccata; iusti-

ficatus est & perire nequit: Aut, si peccat, non sola iustificat. Et iustificanti soli non obstant quæcunque peccata; vt per Solam remissa; ergo nec obstant errores hæretici. Quid ergo de fidei articulis tam infestè digladiantur, cum nec obsint, nec profunt Soli fidei iustificanti & saluanti?

II. LUTHERANI: Sola iustificat sic, quia sola apprehendit iusticiam Christi actualem. Sicut Manus apprehendit elemosinam. Ita Melanch. in *Locis Com. tit. de bonis operib. Rom. in sess. 6.*

CALVINUS Inst. 3. c. 11. §. 7. *Fides, etiam si nullius per se dignitatis sit vel pretij, iustificat nos; Christum asserendo; Sicut Olla pecuniis referta hominem locupletat.*

Explicat ipse MODVM solius iustificantis.

1. Vt Causa effectiua iustificationis; in Antid. supra: *Solam fidem iustificationis CAUSAM intelligimus.* In Can. 11. *Vim iustificandi ac facultatem fidei in solidum vindicamus.*

2. Vt Causam Instrumentalis; Ibid. §. 7. *Fides est duntaxat Instrumentum percipiendæ iustitiæ.*

3. Sola iustificat, vt causa Efficiens, Materialis, Formalis vel vt Instrumentalis. Ita Inst. 3. c. 14. §. 17. *Efficientem causam vita æterna nobis comparanda vbiq; Scriptura predicat. Patris cœlestis Misericordiam; & gratiam erga nos dilectionem; Materialem verò, Christum cum sua obedientia, per quam nobis iusticiam acquisiuit. Formalem quoque vel Instrumentalem, quam esse dicimus, nisi fidem.* Idem ibid. §. 21. 4. Et tamen fides nihil efficit in negotio iustificationis; Quia Inst. 3. c. 13. §. 5. *Quoad iustificationem res est merè PASSIVA, Fides.*

AVTOR. *Apostata vir inutilis*, Prou. 6. & inconstans MODVM per omnes ducit causas, & asserit has omnes; iterumque negat omnes; dum fidem vult Rem merè Passiuam esse. Quid inconstantius dici, fingique potest? Sed & porrò cumulat variatione suas, vt iugulet seipsum hoc magis; mi-

nus-

nusque indigeat refutationis nostræ. Nam si quæras: Quis sit propriè Actus fidei, qui iustificat?

CALVINVS. I. ait Inst. 3. c. 11. §. 2. Qui Christi iustitiam per fidem APPREHENDIT. Sic & cap. 16. §. 1.

2. Actus, Inst. 3. c. 2. §. 2. Ex eo salutem consequimur, quãdo Deum Agnoscimus nobis esse propitiũ Patrem. Et §. 16. Verè fidelis non est, nisi qui solida persuasionẽ, Deum sibi propitiũ Patrem esse persuasus, de eius benignitate omnia sibi pollicetur.

3. Actus, Inst. 3. c. 2. §. 11. Peccatorum remissionem Sp. Sanctus propriè in solũ Electis obsignat; ut eam Speciali fide APPLICENT.

4. Actus ibid. §. 16. Verè fidelis non est, nisi qui confidenter se regni cœlestis heredem gloriatur.

Ecce Actus quaternos; Apprehendere iustitiam Palsi: Credere promissionem propitij sibi Dei: Applicare sibi eandem: & Credere se excidere accepta iustitia non posse.

AVTOR. Tanta in varietate quo modo quis saluabitur? Vno contenti, iustificari nequibunt: Quia Calvinus ex æquo requirit singulos. Sin' omnes necessarii: certè ex Scriptura doceri nequit. Nam dictum Magdalenz, Luc. 7. fides tuate saluam fecit. Hæmorrhoiis, Luc. 8. Filia, fides tua saluam te fecit. Apostoli, haud dubiè iustificati, non credebant passurum Iesum, Luc. 18. v. 31. Mat. 16. v. 21. At ostendantur actus dicti in eis: nam duæ illæ nihil dum sciebant de passione Domini: hi non eam credebant, & ex fide accepta exciderunt. Quo igitur Modo iustificati sunt?

QVÆSTIO LIX.

An vera fides possit reipsa ab Dilectione separari; ut SOLA iustificet?

LYTHERANI Rigidi affirmant rectè, sed malè

ceterarum virtutum præsentiam merent; excludunt, quòd SOLAM fidem pernicacius propugnent. Vide supra quæst. 17.

CALVINISTAE verò pernegant, cum Melanch. apud Scharpium in *Curso Theol.* sect. 22. q. 6. Veram fidem iustificantem, aiunt, nunquam sine Dilectione esse posse magis, quam ignis sine calore, aut sol sine lumine.

SVADENT istis. 1. Quia Iac. 2. fides sine caritatis operibus est, ficta & mortua.

2. Quia nemo nouit Deum in Christo, id est, credit, nisi qui mandata eius seruat, 1. Ioan. 2. id est, diligit.

3. Nemo in luce est & manet, id est, credit, nisi qui diligit. 1. Ioan. 2.

4. Omnis qui credit, est filius Dei, id est, Deum amat, 1. Ioan. 5.

5. Dilectio est forma fidei, ut volunt Protestantij: at forma dat esse rei: ergo ab elle nequit.

6. Deus in Christo iudicabit de fide & dilectione, Mat. 25. Luc. 7. Ergo, Nam ponit, 1. Ioan. 13. v. 35. dilectionem infallibile signum fidei.

7. Fides semper est efficax & operatur per dilectionem: Gal. 5. Ergo separari nequeant.

8. Fides datur electis ut eis proficit: at fides sine caritate nil prodest, 1. Cor. 13.

AVTOR. Fides per se, sed informata, potest à dilectione, cæterisque virtutibus separata esse. 1. Ioan. 12. Multi ex Principibus Crediderunt in eum; sed non Confitebantur. Dilexerunt enim magis gloriam hominum, quam Dei, quod est non diligere Deum.

INSTANT: Habuerunt solùm notitiã Christi imperfectam; non fidem veram.

AT crediderunt ait absolutè; sicut ibidem ait & de alijs, Credebant; item Non credebant. Consentit S. Aug.

H. 1. Cor. 13. Si habuero omnem fidem &c. Caritatem autem non habueri nihil sum.

INSTANT. I. Ex suppositione loquitur, què nil affirmat, nec ponit in re: docetq; ex conditione

ditione impossibili necessitatem dilectionis.

2. Loquitur de fide miraculorum, non de iustificante.

At, 1. Iustificantem fidem à fide miraculorum in multis separatam esse dicit, Mat. 7. *Multi dicunt: Nonne in nomine tuo prophetamimus, dæm. eiecimus?* &c. ergo argumentum est à possibili, fieri solito.

2. De in euidenter docet conditionatè; Si fides sine caritate esset, nil prodesset: Ergo sola fides nil prodest. Esse autem sola potest, & vera, at non viva.

3. Demum fides miraculorum est verè iustificans fides; patet *suprà quest. 52. & 56.*

III. Iac. 2. *Quid prodest, si fidem quis dicat se habere; opera autem non habeat? Nunquid poterit fides saluare illum?*

INSTANT. Calvinus Inst. 3. c. 2. §. 17. loquitur de fide historica inani:

1. De dicentibus se habere fidem; at verà desistunt.

2. De fide Essentiæ Dei, non Benevolentia.

3. Fidem sine operibus comparari cum fide dæmonum.

4. Fidemque eam dici mortuam; quod autem mortuum est, non est.

At 1. Eam absolute Fidem appellat; qualè Iac. 2. dicit fuisse Abrahami operosam; & concludit: *Videtur quod ex operibus iustificatur homo; & Non ex fide TANTVM?*

2. Non negat, sed affirmat tales iactatores fidei fidem habere; sed non saluantem.

3. Fides benevolentia est uniuersè etiam Essentiæ: quia Bonitas Dei Deus est.

4. Fides improborum, & dæmo-

num eadem est ex parte obiecti, & vera: differt tamen vtraque quòd hominum sit libera; dæmonum coactè extorta: vnde *contremiscunt.*

3. Fides dicitur mortua, vt corpus: non vt homo: post mortem enim illud est, hic non est. Nec vita est de essentia fidei; sed accidens.

IV. In Ecclesia sunt boni & mali; teste area, Mat. 13. Veste nuptiali, Mat. 25. Reti, Mat. 22. Et tamen omnes in ea sunt fideles; sed non omnes caritate præditi.

INSTANT. Malos habere fidem historica, non benevolentia.

At id in questione est. De in arguuntur, non de amissione fidei, sed de omissione operum, vt ille carens veste; carentes oleo; hirci à sinistris damnantur ob operum nuditatem.

V. Fides & caritas disiungi inuicem possunt; Tum quia neutra est de ratione alterius, vt esse debeant vna virtus 1. Cor. 13. *Mancant tria hæc, fides, spes, caritas:* itaq; duæ sunt virtutes, habentq; duo subiecta, obiecta, & actus. Tum quia vna non necessariò nascitur ab altera: licet fides dicatur gignere caritatem: Sed quòd disponat ad eam liberè, vt credens diligat Deum, si velit.

INSTANT. Caritas ex fide necessariò consequitur, vt fidei propria passio. Hoc declarat

1. LUTHERVS: Vt ignis non est, si non luceat & ardeat:

2. BUCERVS l. Concordia: Vt æger ex improviso visum medicum non potest non amare.

3. Calvinus, Inst. 3. c. 2. §. 9. Vt Christus à Sp. Sancto nequit separari: Ita fides & caritas.

At 1. Ignis in Scriptura comparatur caritati, non fidei; Cant. 8. Rom. 13. Aug. in Pl. 31. *Quod credit, fidei est; quod*

operatur, caritatis est. 2. Æger inclinatur, non necessitatur ad amandum medicum sui causa magis, quam medici. 3. Nil concludit dissimillimū: nā Dei filius & Spiritus Sanctus sunt vnus Deus.

VI. Fidem & opera caritatis volunt esse coniuncta: ergo iustificatio pendet à fide & caritate: sicque nemo certus esse salutis potest, qua in certitudine iustificationem ponunt; foret etiam impossibilis iustificatio.

DICO AD I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Rectè singula concludunt de fide viua, seu formata per caritatem: at malè de fide per se, seu informi. Nam illa nequit esse absq; caritate; hæc est virtus vna certa per se, specie ab aliis distincta.

QVÆSTIO LIX.

An fides esse possit sola: Sicque iustificare sola?

ILVTHERO-CALVINISTÆ negant posse.

LVTHERVS ad Gen. 15. Scio has virtutes esse insignia Dei dona: Scio fidem sine his Donis non existere. Sed quæstio est, quid cuiusque proprium est. Ecce. Quid facit sola fides? Apprehendit remissionem, credit promittenti Deo, Deo porrigenti aliquid ad mouet manum, accipit: hoc proprium solius fidei est. Sic & Brentius, Kemnit &c.

CALVINVS in Antid. less. 6. Can. 11. Sola fides est, qua iustificat: Fides tamen qua iustificat, non est sola. Sicut calor solus solus est, qui terram calefacit; non tamen calor solus est, sed cum splendore. Sic & Melanch. in Locis, & in Apolog. Confes.

AUTOR. Fides esse sola potest.

1. Quia sic Lutherus in Gal. 2. Fides sine, & ante caritatem iustificat. Et in disput. An opera faciant ad iustif. ait, Fides: nisi si sine vllis etiam minimis operibus, non iustificat. Vbi, quam hæc malè

hærent prædictis ab ipso? CALVINVS in Antid. less. 6. can. 28. Faretur, inter grauissimos lapsus manere semen ali- quod fidei viua. At peccata pugnant è diametro cum caritate; ecqui ergo inter eos cum hac fides esse potest? Ergo non potest non esse sola.

2. Quia Sectarij fides potest iustificare sola; ideo & esse sola dici debet iisdem: nam ex essentia rei sua cuiusque manat proprietates que fidei est iustificare, vt volunt.

3. Si fides ideo esse sola non possit, vt volūt Sectarij, quia necessario profert fructus bonos dilectionis & virtutū; ergo fides esse, diciq; esse debet prior dilectione; vt causa suo effectu: idque prior tempore & natura: ac proinde sola. Si prior est, ergo & iustificatio id est, cum iustitia est coniuncta prius, quam cum dilectione: Sicque homo erit iustificatus, & sceleratus; viuens & mortuus: Quia iustus ex fide viu- uit: Et tamen qui non diligit, manet in morte: 1. Ioan. 2. Quod absurdum. Si verò fides nec naturā prior vel esse, vel intelligi potest sua iustificatione cum, (vt ipsi volunt) sint relatiua, (que se mutuo ponunt & tollunt,) Deus iustificans, & fides iustificationem accipiens. Quare fides, vt sola iustificare fingitur absurde; sic & non esse posse sola fingitur absurde.

Hactenus de *Esse posse solam*: Porro de *Non iustificare solam*.

II. LVTHERANI & CALVINIANI contendunt, Fidem iustificare solam; et si esse non possit sola.

SVADENT istis præcipuè. 1. Quia Scriptura docet, iustificare solam; ergo credendum, licet nulla causa detur alia.

2. Quia sic placuit iustificatori Dei iustifica-

Iustificationem donare cum sola conditione fidei.

3. Quia natura fidei est solius, Apprehendere iustificationem, Applicare nobis, & facere nostram.

AUTOR. Si fides à cæteris virtutibus separetur, haud dubiè iustificare non poterit vt Sectarij volunt: ergo sola iustificare Non potest. Sequela constat: quia sine virtutibus *Esse* non potest sola, vt volunt: ergo nec sine iis *iustificare sola*. Quia volunt fidem *RELATIVE* iustificare; ergo, posita fide, simul & Iustitia ponitur: Relata enim nec esse, nec intelligi sine altero queunt. Ideo fatentur Sectarij & profitentur, per omne peccatum amitti fidem: sicut per fidem poni in homine iustitiam. Quod vtrumque est perinde erroneum.

2. Deinde si fides sola iustificat, quia relative iustificat, vt volunt; esse in homine nequit, quin & iustitia insit; at hæc sine dilectione esse nequit: Qui enim non diligit, manet in morte: Ergo fieri nequit vt fides sine dilectione iustificet; ac proinde nõ sola iustificat.

3. Si sola sine virtutibus iustificare posset, posset etiam cum vitiis iustificare: Nam vt soli iustificanti nil prorsus virtutes; ita nec desunt vitia: quia hæc & illæ per accidens ei iunguntur: At sic iustus foret, qui odisset Deum peccator & proximum. Nec igitur fides iuncta vitijs, nec disiuncta à virtutibus iustificat.

Dico AD I. *Vocem sola* intrusit in Rom. 3. Lutherus. Nec ei æquivalentia sunt ista, Rom. 3. *Arbitror hominem iustificari per fidem, sine operibus*. Et, *iustificati gratis per gratiam ipsius*. Quia *fides*

sine operibus non est *Sola fides*. i. Si enim excluderentur omnia opera; iam ipsa fides quoque exclusa foret, vt quæ sit opus, Ioan. 6. *Hoc est opus Dei, vt Credatis*. &c. Vnde S. *Aug. l. de predest. c. 7.* ait fidem nõ distingui ab operibus, quod ipsa sit opus gratiæ Dei primum, vnde cætera manant. Itaque iustificari ex fide est iustificari ex opere, at Sectariis iustificari ex fide est iustificari sine opere: quod implicat.

Item: Est lex fidei, Rom. 3. At si fides iustificas excludit omnia opera legis; ergo excludit & fidei legem, quæ est ipsa fides sicque ex fide iustificari erit sine fide iustificari, quod implicat. Illud *gratis* excludit merita quæ sunt nobis ex nobis: non quæ sunt nobis ex dono Dei.

AD II. Id apertis repugnat Scripturis docentibus impium iustificari, *Ezech. 18.* per pœnitentiam, per baptismum, *Ioan. 3.* &c. aliasque virtutes; vt supra liquet quæst.

AD III. Apprehensio specie distinguitur à iudicio rem apprehensam diiudicante; estque Cognitio rei in intellectu; at ea cognitio apprehensiva præexigitur ad fidem; ergo non est proprie ipsa fides, nam & infideles possunt mysteria fidei apprehendere, & tamen non credere. Quare fides consistit in iudicio, non in apprehensione.

2. Deinde; Apprehendere fidem, nondum est habere eam, nisi obiectivè solum: at ita amor & gaudium apprehendunt, ait S. *Aug. l. 8. Conf. c. 2.* neque tamen idcirco iustificant. Si igitur, dum amo & gaudeo me esse iustum; non ideo sum iustus; ita dum

credo me esse iustum; sum iustus apprehensue.

3. Nec Applicatio iustificat; quia fieri eam per Sacramenta volunt; quibus priorem esse fidem oportet. At Lutherus l. *Capt. baby. c. de Baptis. & in Asfert. art. 1. 2. 6.* asserit, *Sacramenta non iustificare, sed solam fidem, ut instrumentum apprehendens iustitiam.*

At sic apprehensa fides est opus seu actio: ergo opere iustificamur.

INSTANT, Rom. 3. excludi opera, non ut opera, sed ut merita.

Ergo similiter non debet excludi dilectio, spes, &c. à iustificando: Proinde non sola fides iustificat.

INSTANT porro. Virtutes eæ excluduntur sub ratione meriti, uti & fides; at fides, quæ est apprehendens iustitiam, non excluditur à iustificando.

At fides propriè est iudicium; impropriè est apprehensio, sed non magis quam amor, gaudium: atqui hæc apprehendendo non iustificat; ergo nec fides. Quod si fidem esse fiduciam velint, hanc melius dilectio apprehendit, quam fides; nam magis illa venit, quam hæc.

QVÆSTIO LX.

An fides sola iustificet relatiue tantum, & non per modum meriti, aut causa?

LUTHERANI & CALVINIANI iuxta affirmant, fidem solum relatiue iustificare, id est, sic ut ea credendo accipiat, quod Deus offert promittendo. Apprehendit autem ut causa instrumentalis; & ad apprehensionem nihil in nobis concurrat actiue, sed tantum passiuè. Vide supra quæst.

Idque, addit Scharpius in *Cursu Theolog.*

sect. 22. q. 7. non virtute aut merito suo fides facit, nec ut est qualitas in nobis: sed correlatiue. In fœdere enim duo sunt:

1. Substantia, ut iustitia & salus oblata.
2. Conditiō, ut Fides apprehendens & applicans. *Sola*, particula exclusiua additur, non ad separandas alias virtutes à fide, seu fidei; à quibus separari non possunt: sed à Causando iustificationem, vel ut preparatiōnes, vel merito & dignitate sua.

SVADET ibidem multis Scharpius; sed siculneis telis urget; quæ in scopum tendunt *solius fidei iustificantis* docendæ.

At directè docent *unam fidem iustificantem*, ac minimè *solam*. Sicque aliud moluntur; aliud consequuntur. Nec quid affert noui in re; sed eramben decies recoctam, Lector, si vel theologaster, iudicet æquus: satque liquent è dictis *quæst. 57. 58.*

AVTOR. Fides iustificat, Non solum patet supra; Nec relatiue solum, & per modum instrumenti: sed per modum causæ, dignitatis ac Meriti, improtrando ac promerendo: teste S. Scriptura.

I. Scripturæ docent Fidem esse causam iustificationis, dum dicunt Rom. 3. *Hominem iustificari PER fidem.* Ro. 5. *Iustificati Ex fide.* Vbi per, & ex causa significant; sicuti Ro. 3. 4. Gal. 2. 3. &c. ubi negat hominem iustificari per opera, legem, ex operibus, seu lege. Ita S. Aug. *præfat. in Psal. 31.* Nam & Alii in rebus per Scriptum EX, & PER significant veram causam; ut Iustificati per Christum, per Sanguinè, per mortem. Heb. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna.*

II. Probant id loca, quæ testantur, fidem esse in: tium iustitiæ, sicque causam formalem inchoatam iustificationis.

tionis. Ro. 4. *Credenti in eum, qui iustificat impium, reputatur fides ad iustitiam: fides non apprehendit, sed est iustitia, perfectior vel imperfectior iuxta mēsuram charitatis.* 1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo.* &c. Quod S. Patres de fide & operibus exponunt. Act. 15. *Fide purificans corda eorum, à peccatis & erroribus.*

III. Scripturæ docent Per fidem impetrari peccatorum remissionem: non tantum relatiuè respicere, & apprehendere. Vt Luc. 7. *Fides tua te saluam fecit, sc. à peccatis.* Mat. 15. *O mulier, magna est fides tua.* Mar. 7. *PROPTER hunc sermonem vade, exijt dom. à filia tua.* Sanitatem totam tribuit fidei. Sic & Rom. 4. de Abrahæ fide. Et Rom. 10. *Omnis, qui inuocauerit Nomen Domini, saluus erit. Quomodo autem inuocabunt, in quem non crederunt? Quomodo credent sine predicante?* Climax est: Prædicatio est causa fidei; fides, inuocationis; hæc salutis.

Huc incedit Consensus Sanctorum Patrum.

IV. Quia causa formalis iustificationis, non est iustitia in Christo; non remissio pec. in nobis: sed realiter inherens nobis iustitia; quæ infunditur per gratiam, non apprehenditur per fidem. Ad infusionem verò disponuntur actus fidei, timoris, &c. effectiuè; Sæctarij fingunt, disponere per *Præsenti- am*; at fidem solam per *Apprehensionem*.

V. Necessitas Operum ad salutem euincit idem. Nam si fides sola iustificaret, sola etiam saluaret; nec amitti posset quibuscunque operibus malis, stante sola fide. Atq; hoc ita asserunt Sæctarij: *Lutherus in Capt. Bab. c. de B-*

pis. Et Flaccianos Maioristas, seu Electorales Ministros reprehendunt Ministri Saxonici, seu Rigidi Lutheranos Molles in *Collog. Altemburg.* quod distinguat inter Iustitiam & Salutem; quasi sola fides iustificet, non operat; saluent opera, non fides sola. Quibus Molles Respondent: Opera ad salutem solam necessaria necessitate Præsentiæ aut Signi; salutem tamen, & iustitiam tribui soli fidei. Hactenus de Iustificatione: Porro

II. DE IUSTITIA INHÆRENTE, seu CAU- sa Formali Iustifi- cationis:

QVÆSTIO LXI.

*An iustitia nobis inherens sit forma-
lis causa iustificationis ab-
soluæ?*

LUTHERANI mirificè variant, turbant fœdè, pugnantque desperatè: Principio se lucem huic quæstioni intulisse iactabant: nunc, ob spiritum diffidii, desperant.

I. LUTHERVS, & Aug. Confessio, Fidem asserunt, aut Christum fide apprehensum.

II. ILLYRICVS, Christi Obedientiam, & iustitiam nobis imputatam staturit.

III. OSLANDER, Dei iustitiam essentialem in nobis inhabitantem.

IV. CALVINVS iustificationem in sola Remissione peccati constituit; & imputationem iustitiæ Christi non negat.

V. BYCERVS & Pighius formalem eius causam duplicem assignant; Iustitiam nostram inherentem, & Christi imputatam. Hæc vniuersè:

Porro de singulis separatim. Ac primo de Inherente iustitia in nobis.

I. LUTHERANVS Kemnitius statum quæstionis fraudulentè proponit: sc. quæri, Propter quid iustificemur: sitne meritum Christi, an inchoata nouitas in nobis?

CALVINVS in Antidoto Trid. sess. 6. ait. *Causam iustificationis Tridentini faciunt duplicem, ac si partim Remissione peccatorum, partim Regeneratione spiritali iustifsemus: Vel vt alijs verbis exprimam; Ac si partim Imputatione, partim Qualitate, iustitia nostra constaret. Ego autem vnicam & simplicem esse assero.*

AUTOR. I. Kemnitius de industria confundit causam Formalem cum Meritoria, vtens voce Propter, cum Per quid iustificemur, quærat proptiè. Deinde nobis inuidiam concire molitur, dum Christi merito nostram renouationem opponit, quasi hanc, quã istam, pluris faceremus.

Dico igitur, Si Propter significet causam formalem, nos iustificari propter inhærentem nobis nouitatem; non propter Christi meritum, quod inhærente nequit: Sin Meritoriam causam significet; nos iustificari propter meritum Christi, & non propter nouitatem nostri: Si causam in communi significet; nos iustificari propter vtrumque dico.

II. Calvinus id affingit Con. Trid. sess. 6. c. 7. vbi ita definit: *VNICA formalis causa est Iustitia Dei; Non qua Ipse iustus est; sed qua nos iusto; facit; qua videlicet ab eo donati, Renouamur Spiritu mentis nostræ; & non modo Reputamur, sed verè iusti nominamur & sumus.*

2. Deinde ipse Calvinus Inst. 3. c. II. §. 2. duplicem causam iustificationis statuit: Remissionem sc. pec. & imputationem iustitiæ Christi; Concilium verò vnus causæ iustificantis Effectus, seu terminos vnus motus exprimit, sc. Remissionem peccati, & Infu-

sionem gratiæ. Quia *iustificatio est meritatio impij in iustum: iuxta Col. 1. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transiulit in regnum Filij dilectionis sue.* Hæc de statu quæstionis: nunc de ipsa.

LUTHERANI omnes ac CALVINIANI pernegant inhærentem nobis iustitiam esse formalem causam iustificationis.

SVADENT hæc multis apud Scharpium in *Cursu Theol. Sess. 22. quæst. 8.* Nostra refellentem argumenta. quæ clarius singulatim alternis proposita liquebunt.

AUTOR. Iustificari per Christum, Non est, haberi aut pronunciar iustos; sed verè fieri iustos per adeptionem Inhærentis iustitiæ Perfectæ, nõ imperfectæ, vt per causam formalem.

I. PROBATUR Rom. 5. *Si vnus delicto mors regnauit per vnum, multo magis Abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vita regnabunt per Vnum Iesum Christum. Igitur sicut per vnus delictum in omnes homines in condemnationem; sic & per vnus iustitiam in omnes homines in iustificatione vita. Sicut PER inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi; ita per vnus obedientiã iusti constituentur multi. Ergo Iustificari est iustum constitui Per obedientiam Christi; Quæ iustitia Christi est Perfecta, tum quia dicitur hic Abundantia iustitiæ: Tum quia dicitur maius esse Dei donum, quam Ad peccatum: At hoc perfectam in nobis iniustitiam effecit; ergo perfectam iustitiam efficit Dei donum.*

INSTANT. Hic Iustificare est iustum pronunciare.

I. Quia opponitur ei Condemnare. Vt & Roman. 8. *Deus qui iustificat, quis est, qui condemnet?*

2. Quia

2. Quia in hebræo *Iustificare* est vox forensis.

3. Quia bonis latinis *iustificare* non est iustum facere.

DICO AD I. Vt *Condemmare* significat duos actus: Iudicis deputantis reos ad pœnam; sic Deus: Rei trahentis in culpam; sic Adam nos condemnauit: Ita *Iustificare* nunc est actus Dei iudicis declarantis iustos in ext. iudicio; nunc Effectus gratiæ est, facientis ex reis iustos. *Deinde*; Deus declarando iustum, facit iustum: siue id faciat per iudicium, siue per Obediētiam Christi; id est, gratiam. Ita S. Aug. l. 1. de pecc. merit. c. 15

AD II. Quia fieri iusti queunt vel *Intrinsicè* per adoptionem iustitiæ; vel *Extrinsicè* per declarationem; inde vox *Iustificare* valet ad vtrumque.

1. Attamen Dan. 12. *Qui ad iustitiam erudiunt multos*: id est hebraicè *Iustificantes*, non iudicando; nec, vt Calu. & Kern. volunt, pronunciando: nam prædicando ostenditur via ad iustitiam non per sententiam pronunciantur iusti auditores.

2. Clarius Isa. 53. *In scientia sua iustificabit ipse iustus Seruus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.* Nil hic forensis. Nam Christus in Doctrina iustus & factus & faciens iustos, vt ministrans iustitiam, ac tollens peccata. Sic, Apoc. 22. *Qui iustus est, iustificetur adhuc.*

AD III. Boni latini, vt Cic. Ter. & c. rem vocis iustificare nescierunt, proinde nec vocem ipsam.

At S. Patres & rem & vocem præclare norunt & frequentarunt: quos improbissimè respuunt Sectarij.

I. PROBATUR. Rom. 3. *Iustificati gra-*

tia per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo IESU: quem proposuit propitiatorem per fidem in Sanguine ipsius.

Ecce causas iustificationis.

Gratis; nam Gratia est Efficiens: *Per gratiam ipsius*, sc. ab eo donatam ac infusam; Formalis hæc: *Per redemptionem in Christo*: causa Meritoria. *Per fidem in Sanguine eius*; hic Dispositiua causa est.

INSTANT Calvinus & Kern: *Per gratiam* significari diuinam Non imputationem peccatorum nostrorum; & Imputationem iustitiæ Christi.

Dico I. *Gratis* significat fauorem Dei; *Per gratiam* verò effectum fauoris; *Per*, causam formalem.

2. Benevolentia Dei non est inanis, sed defacto beneficentia: Nam, Pl. 113. *Omnia, quæcunque voluit fecit, Et, 1. The. 4. hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra:*

3. Et gratia iustificans dicitur Ro.

5. *Caritas diffusa in cordibus per Sp. Sanctum, qua sc. teste Aug. l. de Sp. & lit. c.*

32. *nos facit dilectores suos, non qua nos ipse diligit: vt Sectarij volunt. Vnde Rom.*

8. *Accepistis Spiritum adoptionis, in quo clamamus, Abba Pater; sc. ex amore filiali.*

1. Ibid. *Corpus mortuum est propter peccatum; Spiritus autem viuit propter iustificationem: sc. ob intrinsicum Dei fauorem, non ob extrinsecum imputatiuum.*

4. Demum gratia iustificans comparatur rebus realibus, non imputatiuis: Vt Rom. 4. *Dono, & Abundanti.*

2. *Cor. 6. & 1. Ioan. 2. Luc. 1.*

III. PROBATUR. I. *Cor. 7. Hæc fuisistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri, & in Spiritu Dei. Quod S. Patres exponunt*

de

de baptismo, quo & peccata abluuntur, & animæ sanctificantur.

IV. PROBATVR. Tit. 3. *Vi iustificationi gratiâ ipsius, heredes simus secundum spem vitæ æt.* Quia Sp. Sanctum effudit in nos abunde per Iesum. &c. Vbi de Regeneratione agit, quæ nec intelligi potest nisi cum facta mutatione in regenerationis, ex iniustis factis iustis. Simul ibidem exprimuntur omnes causæ iustificationis: *Efficiens*, benignitas Dei: *Meritoria*, Christus: *Instrumentalis*, Baptisma: *Formalis*, Sp. Sanctus effusus in nos, qui est eius donum Caritas.

Demum ipsi Sectarii fatentur, esse in nobis quandam renouationem; sed hanc non ipsam esse iustificationem. At eam hic Appellat iustificationem Apostolus.

V. PROBATVR. Heb. 11. Abel, Testimonium consecutus est; esse iustus. Noë iustitiae, quæ per fidem est, heres est constitutus; perfectè sc. & verè; non solum inchoatè: Gen. 6. Noë vir iustus & perfectus, non imputatiuè. Vide plura in *Antichristo*. 4. q. 33.

QVÆSTIO LXII.

An Fides sit iustificationis integra causa formalis? An vero Dei iustitia essentialis?

I. LUTHERVS variauit; nunc Fidem, nunc Christum statuens formalem causam iustificationis.

i. Ita enim in Com. ad Gal. 2. *Sophista dicunt Caritas informare & imbueri fidem: Nos dicimus Christum informare & imbueri fidem; Vel, formam esse fidei. Ergo fide apprehensus, & inhabitans Christus est iustitia Christiana; propter quam nos Deus reputat iustos, & donat vitam æternam.*

2. Idem ibid. *Formalis nostra iustitia est ipsa fides, & nebula cordis, hoc est, fiducia in rem, quæ non videtur.*

MELANCHTHON in *Conf. Aug. m. 4. ait*, Fidem nobis pro iustitia imputari coram Deo. Sed id, ait art. 4. §. 6. 20. non propter ipsam fidei virtutem, sed propter Christi meritum: fide autem nos iustificari; quia fide apprehendimus. Sic & iste variat inter & Fidem, & Christi meritum, & Dei misericordiam.

LUTHERANI cum Rigidi tum Molles, omnes ab hoc errore descierunt; teste Colloquio Altenburg.

AVTOR. Fides non est integra causa iustificationis.

1. Quia, Gal. 5. Ex fide spem iustitiæ expectamus: id est, Ex fide speramus vitam æternam, mercedem iustitiæ: Aut, Ex fide speramus nos posse iustificari. Ita *Aug. l. de Sp. & lit. c. 32. Verum Ex fide illa, quæ per Dilectionem operatur: non ergo ex sola, sed formata veritate Ideo I. Cor. 3. Si habuero omnem fidem, ita. & c. caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Iac. 2. Quia fides sine operibus mortua est. Vnde, I. Ioan. 3. Qui non diligit, manet in morte. &c.*

2. Ita S. Patres consentiunt. *Ro. 2. c. 4.*

3. RATIO. I. Quia fides excidit de finens in beatis: iustitia verò usque proficitur.

2. Iustitia nos Christo facit similem: at fides dissimiles; nam hac imple caruit.

3. Iustitia non potest esse informis: fides potest.

INSTANT LUTHERUS & CALVINUS, & ex illis Abacuc; *Iustus ex fide viuit*, mirè exagitant distinctionem fidei in Formata, & Informem.

DICO *Iac. 2. distinguitur in Viuam & Mortuam; quod est idem: nã qui viuuit, per formam viuuit. Et Gal. 5. Fides per dilectionem operatur*, passiuè *ἐργαζομένη*, id est mota; non actiuè quæ dicat. Dilectio est forma extrinseca fidei.

fidei, quæ dat ei vt moueatur; non intrinseca, vt sit; nam fides est etiam pulchra caritate.

Neque obscuramus Christum, eiusque beneficia, aut fidem, dum caritatem extollimus: vt de qua 1. Cor. 13. *Maior horum est Caritas: Ioan. 13. Mandatum nouum do nobis. Col. 3. Super omnia caritatem habet: quæ est fidei, quod lux soli. Vnde 1. Ioan. 3. Translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.*

ILLUTHERANVS OSIANDER in confutatione Melancthonis testatur apud Confessionistas esse XX. sententias de iustificatione discrepantes. Idem l. contra Nyssioracem, esse XIV. ait. Idem ex Lutheri scriptis asseruit, iustitiam Dei, qua essentialiter iustus est, causam esse formalem iustificationis nostre; Lutherum sic intelligens dicentem, quod Christus nobis inhabitans sit formalis illius causa. Proinde imputationem iustitiam respuit.

SPADET istis. 1. Quia 2. Pet. 1. dicimur effecti diuinæ consortes nature.

2. Quia Deus non acceptat vllam iustitiam, nisi suam.

AVTOR. Fides viua est vera iustitia nostra per Christum.

1. Rom. 4. *Credenti in eum, qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam. &c. Quia reputata est Abrahæ &c. Quin & signum accepit Circumcisionis, signaculum iustitie fidei. &c. vt reputetur & illis ad iustitiam. Gal. 3. Fide spem iustitie expectamus. Nam in Christo Iesu: que circ. neque praputium aliquid valet: sed fides, qua per dilectionem operatur. At fides operans non est essentialiter Dei.*

2. Ita S. Aug. lib. de Spir. & lit. c. 9. & 31. &c.

5. RATIO fauet. 1. Quia iustificatio præcedit Inhabitationem Dei. Nā Sap. 1. Sp. Sanctus non habitat in corpore subdito peccatis.

2. Quia Essentiali iustitia Dei esse-

mus æque iusti, ac Christus. At Ioan. 1. omnes de plenitudine eius accepimus: Et Eph. 4. *Cuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.*

3. Quia Deus acceptauit iustitiam Christi creatam, qua pro nobis satisfecit: ergo hac meritorie iustificamur, non essentiali, quam Deus non accepit.

DICO AD I. Dicimur cõsortes naturæ diuinæ fieri, non per essentialem Christi iustitiam, vt Osiander asserit S. Petro: sed quod per Christum, ait, nobis maxima & pretiosa promissa donauit, id est, res promissas, non meras promissiones: sc. 1. Ioan. 3. *vt filij Dei nominemur & simus. &c.*

AD II. Iustitiam satisfactoriam, Deus non acceptat, nisi infinitam; quia peccati offensa est infinita. At aliquam Christi Creatam acceptat; quæ tamen est valoris infiniti, ob Vnionem hypostaticam in Christo. Et illam nobis donauit Patri offerendam. 2. Tim. ult. *Reposita est mihi corona iustitie. &c.* Demum Cal. Inst. 3. c. 11. fuscè refellit Osiandrum.

QVÆSTIO LXIII.

An Sola Remissio peccatorum sit formalis causa iustificationis?

CALVINVS & CALVINISTÆ apud Scharpium, agnoscunt cum Lutheranis Imputationem iustitiæ Christi; & Non imputationem peccatorum; At causam formalem iustificationis asserunt proprie poni in Remissione peccatorum: Vultque iustificationis nomen esse formale. Internam renouationem censet indignam nomine iustitiæ. Sic Inst. 1. c. 13. §. 2. 3. 21. 22. & in Antid. sess. 6.

u

SCHAR-

SCHARPIVS in *Cursu Theol. Sect. 22. q. 9. a.* ferit Nos formam iustificationis ponimus in duobus cum Caluino; sc. in *Imputatione iustitiæ Christi; & Remissione peccatorum*; quæ duo inseparabiliter vniuntur. Et *Imputatio meriti Christi*, quæ fit à Deo propter *Vniõnem nostri cum Christo*, ob quem datur *Remissio*, ipsam essentiam iustificationis constituit. Atque ita sentire Caluinum pertendit; arguitque falsi Illustrissimum Bellarminum: qui ista ex Caluino recitat. *Instit. 3. c. 11. §. 2. Nos iustificationem simpliciter interpretamur ACCEPTIONEM, quæ nos Deus in gratiam receptos pro iustis habet: Eamque in Remissione peccatorum, ac iustitiæ Christi Imputatione positam esse dicimus. &c.*

Ex his ita infert Bellarminus: Itaque ibid. §. 21. & 22. & in *Antid. sect. 6. contendit iustificationem non esse positam, nisi in peccatorum remissione: Non excludit Imputationem iustitiæ Christi; sed internam renouationem, & sanctificationem, quam iustitiæ nomine indignam iudicat. Vide, quæ falsò Scharpius arguat falsi Bellarminum.*

SVADET porro istis Remissionem peccatorum solam, exclusa Renouatione interna; sed inclusa imputatione iustitiæ Christi.

1. Quia vox *Iustificari* significat reum pronunciarî in fontem; & absolui accepta remissione: ergo in hoc consistit iustificatio. *Rom. 4. 5. & 8. 8. Luc. 18. 13. Act. 13. & nullibi significat internam renouationem.*

2. Definitio iustificationis continet essentiam eius; at ea est SOLA remissio peccatorum.

3. Propter quod Christus est traditus à Patre, in eo consistit iustificatio: at id est remissio. Ita *Eph. 1. 7. Act. 13. 38. &c.*

Cætera talia liquebunt ex his, & prædictis. Piget me nugarum.

AVTOR. Iustificatio consistit in & Remissione peccatorum, & Interna renouatione.

1. *Rom. 4. Qui traditus est propter delicta nostra: en primum: Et resurrexit propter iustificationem nostram. En alterum, & potius priore: quæ duo separari ne-*

queunt, eum eadem Christi gratia expellendo peccata intus innouationem efficiat, vt terminum Mutationis dexteræ Excelsi, ac mortis Christi. Nam 1. *Cor. 15. Si Christus non resurrexit, inanis est fides vestra, adhuc estis in peccatis vestris:*

2. *Rom. 5. Sicut peccatum regnavit in morte: ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam. Per iustitiam, id est, internam renouationem, ex qua procedunt opera vitæ.*

3. *Rom. 6. Exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo.*

4. *Rom. 8. Spiritus vinit propter iustificationem, vt quæ faciat ex mortuo viuere.*

5. *Gal. 3. Si data esset lex, quæ posset viuificare; verè ex lege esset iustitia: ergo iustitia est verè aliquid dans vitam æternam.*

6. *Eph. 4. Renouamini spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitiâ, & sanctitate veritatis. Ecce iubet in nouitate vitæ ambulari.*

7. Sic & S. Patres.

8. RATIO. I. Quia iustificatio & terminatio de peccato ad iustitiam, vt terminum, vnde & denominatur.

2. Item iustificamur non, vt solum gehennam euadamus; sed & vitam consequamur; idq; potissimum. *Ro. 6. Habetis fructum vestrum in sanctificationem; finem verò vitam æternam. Rom. 8. Quos iustificauit, hos & magnificauit. Tim. vlt. Reposita est corona iustitiæ.*

3. Demum, Iustificatio ex inimicis facit amicos, hæredes regni, domesticos Dei, &c. ergo non constat sola

sola peccatorum remissione.

Argumenta Calviniana soluentur
infra quest. 67.

QVÆSTIO LXIV.

An iustificatio consistat in IMPV-
TATIONE Iustitiæ
Christi?

LUTHERO-CALVINISTA Mart. Bucerus
l. *Concordiæ*, excogitavit duplicem iustitiam:
Imperfectam, quæ nobis in virtutibus inhære-
at: Perfectam Christi imputatam, quæ sola Dei
iudicium sustinere possit. Sic & sensit Pighi-
us; Sed absque pertinacia, cum reuerentia Ec-
clesiæ. Deinde Imperfectam dixit, ut imparè
beatitudinimèntæ, & ut inchoatam iusti-
tiam. Luthero-calviniani verò eam non di-
gnantur nomine iustitiæ. Imò Lutheri vox,
suumque est; *Iustus in omni opere bono peccat*
mortaliter.

CALVINVS Inst. 3. c. 12. §. 4. inquit: *Omnium*
opera si sua dignitate censeantur, nihil nisi inquina-
menta sunt & sordida. Ibid. c. 14. §. 9. *Nullum à*
Sanctis exire potest opus, quod non mereatur iustam
opprobrii mercedem.

LUTHERANORVM igitur omnium est Imputati-
ua iustitia Christi; nã inchoatam iustitiã nec de no-
mine ferunt: Bucerus autem solo vocis prætextu
differt, se idem dicit.

CALVINISTÆ Imputationem postpo-
nunt Remissioni, ut potiori. Liqueat *suprà*
quest. 65.

SVADENT Vtrique certatim multis: de
quibus nos *quest. 67.*

AVTOR. Imputatio Luthero-cal-
viniana merum est figmentum.

1. Quia nullo Scripturæ loco solidè
docetur. Legimus quidem Non impu-
tari peccata; fidem reputari ad iustiti-
am; Christum factum esse nobis à
Deo Sapientiã, iustitiã, redemptionem:
At non legimus, nobis imputari
redemptionem, iustitiã Chri-

sti. &c. Ita Conc. *Trid. sess. 6. can. 10.*
& II.

2. Nulla afferri necessitas imputa-
tionis potest; nisi item ficta; scil. quod
post iustificationem adhuc inhæreât
animis peccata; sed tecta.

AT reclamant Testuræ vetus No-
uumque Testamentum; Vide in meo
Antichristo p. 4. q. 34.

3. Quia ficta item est illa necessitas
imputationis, quod iustitiam nobis
inhærentem adeo imperfectam di-
ctitent, ut absolutè iustificare ne-
queat.

AT iustitiam in fide, spe, & charita-
te sitam esse, fatentur Sectarij ex illo,
1. Cor. 13. *Manent fides, spes, caritas*, hæc
autem esse perfecta possunt in hac vi-
ta; teste Scriptura apud *Bellar. lib. 2.*
cap. 7.

4. Quia Christi merita nobis do-
nata, nobis imputari dici possent; sed
phrasis ea nec Scripturæ nec S. Patri-
bus est vsitata, nisi forsitan perrarò:

AT ita imputari Iustitiã Christi,
ut per eam formaliter nominemur &
simus iusti; id fingitur Quia sic in vno
forèt duæ formæ. Intrinsicæ inherens
peccatum; & extrinsecæ, Christi im-
putata iustitiã: & denominaremur po-
tius iusti ab exteriorè, quam interiorè
peccati, propria nobis.

5. Non minus essemus iusti, quam
ipse Christus: quippe eadem iusti-
tiã.

6. Quia Christus nobis reddidit iu-
sticiã, quam perdidimus; ait *S. Iren.*
l. 3. c. 20. Aug. l. 6. de Gen. c. 23. 26. At in A-
dam non perdidimus imputatam iu-
sticiã, sed verè inhærentem.

7. Si nos per Christi imputatam
nobis

nobis iustitiam iusti sumus; ergo & Christus per imputatam ei iniustitiam nostram erit iniustus & verè peccator. Nam ita hanc illi, vt suam nobis, imputari asserunt Sectarij, vt *Illyricus in Confes. Antwerp. c. 6. & in Apologia eiusdem.* At hoc blasphemum est. &c. Sic & S. Patres.

QVÆSTIO LXV.

Quatenus vera iustificationis impugnatio refutetur?

CALVINVS *Inst. 3. c. 11.* præcipuos producit arietes proprios, & multos Lutheranis communes.

1. Rom. 5. & 8. *Iustificare est iustum pronunciare; non, facere iustum.*

2. Rom. 4. *Reputatum est illi ad iustitiam.*

3. *Ibid. ex Pl. 4. Beati quorum remissa. &c. beatus, cui non imputavit Dominus peccatum.* Hæc est definitio iustificationis; si plena, ergo vera: si dimidiata, cur beatus? Ergo Kemnitius ait non imputari, esse, regi peccata.

4. Christi obedientia est nostra iustitia: Quia Rom. 5. *Per obedientiam vnius hominis, iusti constituuntur multi.*

5. Vt Iudæi, sic Pontificij, ignorant Dei iustitiam nobis imputatam, quærunt suam inhærentem statuere; Rom. 10. *iustitiæ Dei non subiecti.*

6. II. Ex I. Cor. 1. *Qui factus est nobis à Deo sapientia, & iustitia, & redemptio.* Quia Iere. 23. *Dominus iustitia nostra.*

7. I. Cor. 5. *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi non reputans illis delicta eorum.*

8. *Ibid. Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit: vt nos efficiamur iustitia Dei in ipso.*

9. III. Ex Eph. 1. *Deus nos acceptos, siue gratiosos habuit in dilecto filio suo.*

10. Eph. 4. *Induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est.*

IV. Act. 13. *Per Hunc Annunciatum nobis Remissio peccatorum. &c. In hoc omnibus, qui credit, iustifi-*

catur. Ergo forma iustificationis est Remissio peccatorum, cum Imputatiua Christi iustitiæ; sine Renouatione interna.

AVTOR. DICO AD I. Iustificari est, Rom. 3. *Per vnius obedientiam iustos constitui;* non annunciari. Sic Roman. 8. *quos iustificauit, hos & magnificauit,* id est, fecit iustos, magnos; non annunciauit. Sic *ibid. viuificat, mortificat, &c.* id est, facit viuos. &c. Deim; pronunciare iustos, Deo est facere iustos: nõ regere iniustitiam, & falso dicere esse iustos, qui intrinsecè sunt peccatores.

AD II Fidem reputari ad iustitiam non est imputari iustitiam Christi fide apprehensam. Quia fides ipsa reputatur ad iustitiam, non tamen fides est iustitia Christi, qua Christus iustus est, sed iustitia nostra est fides. Deim Imputare est verè debere imputatum, non opinatiuè & fictitiè.

AD III. I. Sic *Beatus vir qui timet Dominum;* ergo Timor solus iustificat. Ita nec istud sequitur. Quia iis in locis non ponitur integra definitio iustificationis: tamen ex remissione peccati implicite colligitur Donatio iustitiæ. Deinde; TEGI peccata, est deleri, quoad Deum, cui nil regi potest, nisi deleatur, at deletionem peccati comitatur donatio gratiæ: ideo hæc duo iunguntur in scriptura.

AD IV. Obedientia Christi est causa Efficiens iustificationis non formalis. Liqueat quæstione præcedente.

AD V. *Iustitia Dei* Apostolo est, quæ est nobis ex Dono Dei; *iustitia nostra,* quæ est ex viribus naturæ. Sic Augustinus. Et inde Iudæi iure arguuntur, vt de propria iustitia præsumptiosi.

AD VI. Christus est nostra iustitia,

cia, 1. quia est causa efficiens illius, Pf. 36. *Salus iustorum à Domino.* 2. Quia satisfecit pro nobis, iustificansque nos, suam satisfactionem nobis donat: Nō quod Christi iustitia essentialis in sit nobis vel imputetur.

AD VII. *Non imputatio* duo significat, Remissionem pec. & Infusionem gratiæ propter merita Christi satisfactoria: Col. 2. *Viuificauit vos Christo, Donans vobis delicta; delens chirographum decreti.*

AD VIII. Christo peccata nostra imputantur quoad debitum satisfactionis, non quoad culpam: Nam satisfactor pro iusto iustus sit oportet. Et sic nos *efficimur iustitia Dei* in Christo; non in nobis: ob vnionem Capitis cum membris. Item iustitia nobis inherens est Dei; sed donata nobis propter Christum ita meritum. Item *efficimur iustitia Dei*, id est, similes illi: sicut Christus dicitur peccatum per tro-pum, ob similitudinem peccati.

AD IX. *Ἐχαριστωσιν* significat *gratiosos fecit*, non, *gratiosos habuit*, vt Calvinus vult; teste S. Chryl.

AD X. Iustitia inherens est vt indumentum: 1. quia extrinsecus infunditur; non ex nobis nascitur. 2. Induere Christum iustitiam, pro phrasi hebraea est abundanter gratia Christi repleti infusã, non imputata. Merita Christi nobis imputantur, quibus, vt Iacob vestibus Esau, regitur nostra paupertas. Solus enim Christus est Satisfactor pro nobis Principalis, iustificans & abundans.

AD XI. *Per hunc*, id est, Christum, vt causam efficientem; non excludit eius qualitate infusã, sc. virtute, vt cau-

sa formali, Nam *Per* significat Efficientem causam, cuius affectus est causa formalis. *Annunciatur*, id est, prædicatur remissio quæ non datur prædicando, sed docetur, quæ re ipsa acquiratur. Vnde Mat. ult. *Docete omnes, baptizantes, &c. docentes eos seruare omnia.* Publicanus autem, Luc. 18. petijt remissionem peccatorum, sed non solam; ob infallibilem concomitantiam gratiæ infusionis; in quo utroque consistit iustificatio potissima.

QVÆSTIO LXVI.

An certitudine fidei certus esse possit homo, vel debeat, se esse iustificatum?

I. LUTHERANVS Kemnitius in *Exa. Conc. Triad. ad sess. 6* impingit hanc Concilio dicam: quod faciat Dubitationem virtutem & ornamentum fidei; vt hæc sine illa non sit vera.

CALVINVS in *Antid. ibid.* fingit Patres Concilij miscere Dubitationem cum fide. Hæc de statu.

At Concilium vel idcirco reiecit fidem Specialem Sectariorum, quod esse certa non possit: cum fides nitatur Autoritate diuina reuelata: Fiducia verò Promissione Dei, & Dispositione cuiusque: illa in genere certa est; hæc in specie est conditionata. Tantum differt Fidem inter & Fiduciam. Posita autem infallibilitate Dispositionis, infallibilis constat promissionis effectus.

II. LUTHERANI & CALVINIANI affirmant tria.

1. Fideles eam notitiam de sua gratia habere posse;
2. & Debere; vt certa fide statuunt, sibi remissa esse peccata.

3. Hac fide sola eos iustificari. Ita Lutherus a. 10. 11. &c. Melanch. in Locis. Bucerus; Calvinus ubi supra, & Inst. 3. c. 2. §. 16. 17. &c. Enchir. Colon. solum tertium rejicit: Catharinus solum primum recipit.

SVADENT Scripturis, Ex S. Patribus, & Ratione. Ex Scripturis.

1. Luc. 17. Cum feceritis haec omnia, dicite, serui inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus. At qui certò scit se fecisse praecepta omnia, scit proinde se diligere Deum, diligique à Deo.

2. Qui facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo facta sunt. Ioan. 3.

3. Ioan. 13. In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si Dilectionem habueritis ad inuicem.

4. Rom. 8. Ipse Spiritus testimonium reddit Spiritui nostro, quòd sumus filij Dei. At illud est infallibile.

5. Rom. 8. Certus sum, quia neque mors, neque vita poterit nos separare à Caritate Dei.

6. Nos autem, 1. Cor. 2. non Spiritum huius mundi accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est; ut sciamus, quae donata sunt nobis.

7. 1. Cor. 11. Probet autem se vnusquisque; & sic de pane illo edat.

8. Gloria nostra haec est, 2. Cor. 1. testimonium conscientiae nostrae: at inane id foret, si fallibile.

9. Vosmet ipsos tentate, si estis in fide. An non cognoscitis vosmetipsos, quia Christus in vobis est? nisi forte reprobis estis. 2. Cor. 13.

10. Eph. 3. Per quem habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem eius: propterea, id est, audacia plus est, quam certitudo, ait Calvinus: ergo per fidem plusquam certi sumus.

11. 1. Ioan. 3. Scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. ca. 5. Scimus, quoniam ex Deo sumus. Et, Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.

12. Sat agite, 2. Pet. 1. ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.

13. Ex ratione: Quia multi Sancti de sua iustitia certi fuerunt: Abel, Enoch, Noe, &c.

14. Quia Deus suam tum omnibus, tum singulis gratiam promittit: ut Zach. 9. Ecce Rex tuus venit Tibi. Luc. 12. Complacuit Patri in Te.

15. Quia Scriptura tribuit Fidei plenissi-

mam certitudinem, Heb. 10. Item spei, Heb. 6. ut anchora.

AUTOR. Nemo de sua iustitia habere hac in vita potest certitudinē fidei: nisi ex speciali reuelatione. D. Th. 1. 2. q. 112. a. 5. &c. Trid. sess. 6. c. 9.

I. Ita S. Scriptura, Prou. 20. Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus in à peccato? Non ait, neminem esse mundum, sed neminem posse dicere.

INSTAT Calvinus Inst. 3. c. 13. §. 3. Nemo est in vita verè mundus, ideo egent omnes imputata Christi iustitia.

AT repugnant ista, Beati mundo corde. Beati immaculati in via. Eph. 1. ut essemus sancti & immaculati.

II. Eccl. 9. sunt iusti. &c. & tamen nescit homo vtrum odio, vel amore dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta.

INSTANT. Loqui de externis euentis, quibus id cognosci nequeat, Ed quòd vniuersa aequè eueniant iusto & impio.

AT loquitur de beneficijs Dei, quae vtrisque communia sunt.

III. Eccl. 5. De propitiatio peccato non esse sine metu. &c. Ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

INSTAT Kemnitius, legendum de propitiatio, non de propitiatio.

AT idem vtriusque est sensus: Nam loquitur de praeterita propitiatio, non de futura: Neque etiam de hac esse certi possumus: quia num viuamus, nescimus. Plura in Antichristo p. 403.

IV. RATIO docet 1. Non potest haberi certitudo fidei de propria iustitia. Quia cum fides nitatur Verbo Dei autoritate, eius certitudo debet vel in eo contineri immediate vel ex eo euidenter deduci. At speciales de personali iustificatione reuelationes sunt

sunt in eo pauca: *Vniuersales* autem promissiones requirunt condiciones in applicatione. Nec euidenter è verbo Dei potest deduci sua iustitia; quia nulli est euidentis sua conuersio interior; adeo Ierem. 17. *prauum est cor hominis & in scrutabile; & quis cognoscet illud?* Deinde plures decepti sunt, habere se putantes, quod non habebant: vt Petrus; *Tecum paratus sum in.* &c. Paulus furens in Christianos se ardere iusto zelo putabat. Demum, 1. Cor. 13. potest quis animam ponere pro fide, vt hæretici; signa facere; prædicare. &c. & tamen reprobus esse. Esto, sit infallibilis Sacramentorum operatio; at de obice posito certus est nemo.

2. Esto; Possit haberi certitudo fidei; nemo tenetur tamen ad eam habendam. Quia nil de eo præceptum est in Scriptura, in Symbolo, in vilo Concilio, &c. Istud *Credo remissionem peccatorum*, generale est, eam esse in Ecclesia; vt explicatur in Symbolo Cōstantipol. Deinde in Conc. Tridentino sess. 6. definitur, Non teneri homines credere sibi remissa esse peccata. Demum omnis peccans mortaliter, fiet eo ipso hæreticus: nam voluntariè peccans nõ potest credere se iustum esse; nisi falsum credat; vt credunt Sectarij. Adde, cum omnes hæretici sint foris; sequetur Nullum peccatorem esse in Ecclesiã: quæ fuit hæresis Donatistarum.

3. Non expedit, vt ea certitudo semper habeatur. Nam ait S. Aug. lib. de corrept. & grat. c. 13. *In hoc loco tentationis tanta est infirmitas, vt superbiam possit generare securitas.* S. Greg. 9. Mor. 17. *Si scimus nos gratiam habere, superbi-*

mus. Et Luc. 18. *Dominus in eos, qui confidebant se iustos dicebat parabolam Pharisæi & Publicani.*

4. Reuelatio certitudinis non habetur, nisi à paucis; vt historix produnt, & per se constat. Et eandem credunt Anabaptistæ certitudinem, Sacramentarij &c. negant tamen Luthero-caluinistæ per eam fidem illos iustificari.

DICO AD I. Ostendit posse omnia seruari præcepta; seruari tamen humilitatem oportere; non præsumptuosè præfidere.

AD II. Sensus est, malè agentes fugere lucem; benè agentes amare lucem Christum; non tamè inde sciunt se iustificatos ad eam venire; cum accedant multi vt iustificentur. Mat. 11. *Venite ad me omnes.*

AD III. Sic non minus alij cognoscerent nos esse iustos, quam nos ipsi: at absurdum est tribuere omnibus certitudinem de aliena gratia.

AD IV. Testimonium illud non est Reuelatio infallibilis, sed Consolatio spei generans coniecturam. *Ant:* Non est nisi Oratio qua dicimus, *Abba Pater;* qua testamur Deum esse nostrum; & nos Dei de iure; etsi non semper de facto.

AD V. *Nos*, id est, prædestinatos saluti, de quibus ibi loquitur, qualis ipse & Apostoli. &c. Et *certus sum* πέπεισμαι, id est, persuasus sum, confido; quæ est certitudo coniecturalis, quoad fideles cæteros. Sic Hieron. ad Aglasiã quaest. 9. & Heb. 6. *πεπεισμεθα*, id est, *Confidimus de vobis meliora.*

AD VI. Loquitur de notitia beneficiorũ, quæ præparauit electis Deus; non quæ

non quæ in particulari ad huc, illum. &c. pertinent.

AD VII. Discussio ea non requirit certitudinem fidei; sed coniecturæ ex opinione & spe nostra factæ.

AD VIII. Testimonium conscientia lætitiæ affert; sed non infallibilem certitudinem. Vnde Pl. 2. *Exultate cum tremore.* 1. Cor. 4. *Nil mihi conscius sum; sed non in hoc iustificatus sum.*

AD IX. Loquitur de præsentia Christi apud Corinthios, quoad potentiam & miracula; non quoad gratiam iustificantem. patet ibidem.

AD X. Audacia non est certitudo; sed ex hac gignitur illa, quia credimus Christum passum adfate Patri pro nobis, esseque Mediatorem nostrum fide tenemus.

AD XI. Voces illæ, *scimus, cognoscimus*, non necessariò includunt certitudinem fidei, nam scimus etiam ex signis. Dein sententiæ eæ sunt generales, de translatis de morte ad vitam; uti sperabatur.

AD XII. Certitudo, quæ ex operibus nascitur, est coniecturæ, non fidei. Dein, Lutherani suam certitudinem esse priorem volunt operibus, non posteriori.

AD XIII. Paucis istis certitudo constitit ex reuelatione peculiari. Ita *S. Aug. q. 57. 58. in Genesin.*

AD XIV. Promissiones eæ sunt generales, non particulares.

AD XV. Fides in se certissima est & infallibilis: remissio tamen peccatorum mihi, illi. &c. facta non est fidei articulus. Sic & spes in se certa est; at non in me, te, illo. &c.

QVÆSTIO LXVII.

An certitudine fidei homo certus esse possit, ac debeat, se esse Prædestinatum?

LUTHERANI affirmant. Mar. Bucerus in *Colla. Ratiobon.* negat esse verum Christianum qui non eadem fidei certitudine credit, se habiturum vitam æternam; qua credit Christum esse, & Deum esse. Idem Martyr ad Rom. 8. Kemnit. in *Exam. Tral. sess. 6. c. 12.* castigat Concilium docens: Neminem sine peculiari reuelatione, certo statuere debere, se esse prædestinatum.

CALVINUS Inst. 3. c. 2. §. 6. *Vere fideles non nisi qui solida persuasione, Deum sibi propitium persuasus; de eius benignitate sibi omnia pollicetur; nisi qui diuina erga se benevolentia promissionibus fretus, indubitatam salutis expectationem præsumit.* Sic & §. 40. in Antid.

SVADENT istis. 1. *Orandum est pro dono perseverantia, Iac. 1. Postulet in fide, nihil hesitant: Ergo certo credere debemus nos accepturos perseverantiam, ac proinde esse prædestinatos.* Ita Bucerus.

2. Idem. 1. Ioan. 5. *Sciatis, quia vitam habet æternam, qui creditus in nomine Filij Dei.*

3. Calvinus in Eph. 1. *Habemus pignus hereditatis: ergo certissimi.* Ibidemque orat: Deum Apostolus, ut illuminet Ephesios, ut cognoscant se prædestinatos in adoptionem filiorum Dei.

4. Calvinus. 1. Thes. 1. *Scientes Electionem nostram; quia Evangelium nostrum non fuit ad nos sermonetantum; sed & in Virtute, & in Sp. Sancto.*

5. Kemn. Rom. 8. *Quos vocavit, hos & iustificavit; quos iustificavit, hos & magnificavit.* Ecce patefactum hic fundamentum huius certitudinis.

6. Kemn. Ioan. 10. *Nemo rapit eas de manibus meis.* Rom. 8. *Quis accusabit adversus electos Dei?*

1. Cor. 1. *Confirmabit vos usque in finem.*

AVTOR. Nemo citra Revelationem potest, aut debet statuere, se esse prædestinatum.

I. Ita Scripturæ docent, non posse causam

causam sciri, cur hunc, non illum Deus eligat, aut quæ elegerit, sine reuelatione speciali suæ voluntatis. Rom. 11. *O altitudo. &c.*

II. Hortantur fideles ad timorem. Rom. 11. *Fide stas: noli altum sapere. &c.* Cætera vide in *Antichristo* p. 4. q. 36.

INSTANT *Calvinus & Kemn.* talia dici ad excitandum torporem, & carnalem securitatem, quæ homines in piis operibus reddant negligentiores non quod periclitantur ne excidant à salute.

Dico Prædestinati excidere non possunt; sed prædestinatum se se nescit nemo; vnde cuique piè metuendum cum spe. At, qui se sciunt prædestinatos, non est quod metuant, sed credere debent; & talibus nil opus cohortatione. Imò in hac Deus hortaretur eos ad incredulitatem suæ prædestinationis.

III. Docent Scripturæ, salutem pendere à conditione Operum. Mat. 7. *Nisi abundauerit iustitia. &c.* Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi. &c.* Et fatentur Sectarij incertam esse salutem, si ab operum conditione dependeat.

INSTANT *1. Calvinus.* Iubendi fideles respicere Christum vt in ipsis manentem, & sua eis communicantem.

2. Caluinista: Opera requiri, aiunt; quia fides vera non est, nisi viua sit, & fructificet.

Dico AD I. Christus requirit à membris, vt etiam operentur. Ioa. 15. *Omne palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum. &c.* Iubemur igitur operari; non solum iusticiam Christi nobis arrogare.

AD II. Non quæritur hic, cur opera sint necessaria; sat est exigi necessitatio ad salutem.

IV. Docent Scripturæ, multos ad

tempus credere; & in tempore tentationis excidere. *Luc. 8. &c.* Ergo non erant de fide certi salutis suæ ac perseuerantiæ.

INSTANT *1. Calvinus* negat eos veram habuisse fidem.

2. Kemnitius ait Credentes posse à fide excidere à gratia, & salute: Nihilominus tamè statueret se prædestinatos. Quod autem non perseuerent, causam esse, 1. quòd Deus nolit eos conseruare ad finem: 2. Quod per opera carnis ipsi fidem excutiant.

Dico AD I. Inferius quæst.

AD II. 1. In iis sibi contradicit; facitque Deum mutabilem. Proinde ex fide sola certus salutis esse nemo potest, qui se excidere posse credit.

V. Accedit Traditio Ecclesiæ, & S. Patrum consensus. S. Chryl. hom. 11. in Philip. *Paulus qui tanta passus est, nondum de resurrectione illa securus fuit; quid sanè nos dicemus?* S. Hier. l. 2. contra Pelagianos. *Ne beatum dixeris ququam ante mortem. Quam diu enim viuimus, in certamine sumus: quam diu in certamine sumus, nulla est certa victoria.* S. August. 11. Ciuit. c. 12. *Sancti de sua perseuerantia premio certi sunt; de ipsa tamen perseuerantia sua reperiuntur incerti. &c. Nisi aliqua reuelatione ab Illo fiat certum, qui de hac re iusto, latentique iudicio non omnes instruit; sed neminem fallit.*

INSTANT *Bucerus,* Augustinum loqui de certitudine scientiæ, non fidei. Proinde fideles debere ex fide, non ex se statuere suam certitudinem salutis.

Dico. Sic omnes fideles haberent ex fide eam certitudinem, & perseuerantiam. At vtumque negat S. Augustinus tum ibi, tum l. de corrept. & grat. c. 13. *Quis fidelium, in hac mortalitate, in numero prædestinatorum se esse psumat?*

VI. RA-

VI. RATIO docet. 1. Quia quæ pendent ex sola Dei voluntate, credi non debent, nisi ex certa Reuelatione: cum nemo scire possit, quid sit in homine; minus quid in Deo. At talis est prædestinatio, Rom. 9. *Quia cuius vult, miseretur; & quem vult, indurat.* Et quos elegit, ex misericordia, non ex operibus elegit.

2. Quia nescit homo an dignus sit odio, an amore, secundum præsentem iustitiam: ergo minus secundum Dei Decretum.

3. Quia Aug. *ibid.* ait, Incertitudinem esse perutilem ad humilitatem.

4. Quia perutile idem est ob reprobos, qui si scirent reprobationem, desperarent. Ita S. Prosper l. 2. de *vocatione gentium c. ult.*

DICO AD I. Hæsitatio est contraria orationis & Fidei, & Fiduciam. Fidei; qua credendum velle nobis bona Deum; at, an expediant nobis, nescimus. Sic Christus & Paulus ter orant, nec impetrarunt, licet credentes. Ita orant pro credentibus pro perseverantia; quæ tum scitur, cum perseveratum est ad finem. Sic & speramus orantes.

AD II. *Habere vitam et in spe sc. nō in re: Rom. 5. Spe enim salvi facti sumus. Ideo monet idem Ioan. in ep. 2. Videte vosmetipsos, ne PERDatis, qua operati estis. Sic Heb. 3. Videte, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis descendendi à Deo viuo. &c. Participes enim Christi effecti sumus, si tamen initium usque ad finem firmum retineamus. Quia opus Perseuerantiam.*

AD III. Qui habent pignus hereditatis, hanc certi consequentur: mo-

do conferent illud: At se habere quis scit, nisi cui reuelavit Deus: Et huiusmodi promissiones vniuersales implicitè sunt conditionatæ, alibi scilicet expressis conditionibus.

Deinde rogat Deum Apostolus, ut illuminet oculos Ephesiorum, ut intelligant quæ sit spes vocationis; non ut sciant se esse prædestinatos.

AD IV. *Scientes sc. se & Siluanum, & Timotheum; non ipsos vos Thessalonicenses, electionem vestram.* Deinde loquitur ibi de scientia ex signis non ex reuelatione.

AD V. Non omnes Vocati sunt Electi: Mat. 22. Multi sunt vocati; pauci verò electi. Itaque loquitur de Vocati secundum propositum. De his verò scit nemo: Aug. l. de bono perseu. c. 13. Quis nouit sensum Domini?

AD VI. Priora docent, Electi non posse perire: at non quemquam scire se esse electum. Posterius docet Paulum bene sperasse de salute Cor. & Ephesiorum. Monet igitur S. Aug. *ibid. c. 22.* ut cogitantes de electis utamur prima & secunda persona, ut bene sperantes: at de reprobis tertiâ, ut auditoribus malè ominemur.

QVÆSTIO LXVIII.

Fides & Iustitia an sit propria electorum, amittique possit?

CALVINVS Inst. 3. c. 2. §. 11. Proprietatem affirmat; Amissionem negat. Solus ait, *electi semine incorruptibili DEVS in perpetuum regerant, ut nunquam dispareat semen vita in eorum cordibus insitum.* Et §. 12. *Hoc tenendum est; quatenus exigua sit, ac debilis in electis fides; quia tamen si-*

ritus Dei certa illis arrha est, ac sigillum sua adoptionis, nunquam ex eorum cordibus deleri posse eius scripturam. Sicidem in Antid. ad fess. 6. c. 10. 13. 14. Atque hic error proprius est Calvini eiusque sequacium.

SVADET istis FVNDAMENTIS suis.

1. Fidem esse propriam electorum.
2. Fidem amitti nunquam posse.
3. Sola fide homines iustificari.
4. Qui fidem habet, esse de fide sua certum. Ex hoc priora consequuntur. At falsum esse hoc fictumque liquet supra quæst. 56.

5. Cant. 8. *Aqua multa non potuerunt extinguere caritatem, neque flumina obruent illam.* Ergo minus fidem, sine qua illa esse nequit. Sic & Ioan. 4. *Qui biberit ex hac aqua, &c.*

6. Rom. 8. *Quis nos separabit à Caritate Christi? Certus sum, quia neque mors, &c.* Nam 1. Cor. 13. *Caritas nunquam excidit.*

7. 1. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo peccatum non facit, quoniam semen illius in eo manet; & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.*

LVTHERANI plerique repugnant Calvinianis, asseruntque electos posse labi: at *Pet. Martyr in Rom. 8. & Kenn. in Examine Conc.* negant fieri posse, quin ante mortem redeant ad fidem; Lutheranos tamen error de fide prædestinationis cogit, ut credant nullum fidelium esse reprobum posse: cum ex fide certi esse prædestinationis debeant.

AVTOR. Fides & iustitia nec solis insunt electis; nec immobiliter; vt Calvinistæ fingunt: nec reciproçè sub vitæ finem, vt Lutheranis placet: sed amitti etiam finaliter potest.

1. Ita S. Scripturæ in *Antichristop.* 4. 9. 37.

2. Exempla sic docent lapsorum: Adami, Davidis, & Petri, iustitiam amitti posse, ac reciperi: Luciferi, Saulis, Salomonis, Simonis Magi, & Iudæ, docent, iustos excidere reprobosque manere.

3. Sic Traditio, & Ecclesiæ definitio contra Iovinianum ob id damnatum, teste *S. Hieron. lib. 2. contra Iovi-*

nian. August. heresi. 82. Sic & San. Patres.

4. RATIO euincit. 1. Quia nullus habitus impedit ex necessitate actum contrarium; inclinat enim ad actum quisque suum; non necessitat: ergo habens fidei habitum facere actum infidelitatis potest, id est, perdere habitum fidei, reddique simpliciter infidelis, & inimicus Dei. At, vt Sectarij volunt, omne peccatum excutit fidem iustificantem: *Item*, omnia opera iustorum ex se esse peccata mortalia Quæ planè implicat. Et eccubi vlla Scriptura promittit, iustum nunquam lapsurum?

2. Quia baptizati verè accipiunt fidem, vt concedunt Lutherani; Calviniani volunt etiam nasci Sanctos ex fidelibus; at cum adoleuerunt multi grauisimè peccant, damnanturque multi. Item omnes Catholici sunt baptizati; & tamen nos damnari perpendunt.

3. Si fides amitti nequit, vnde igitur tot hæretici: Quorum tot admonitiones vt timeant fideles, caueant, perseuerent? &c.

4. Quia Sectariorum opinio inducit desperationem; cum enim se se quotidie peccare experiantur: cum de futuris euentibus nil certi spondere sibi possint; iuxta Prou. 27. *Ne gloriaris in crastinū, ignorans quid superuentura pariat dies:* Eccl. 11. *Ante mortē ne laudes quemq;* Iac. 4. *Ignoratis quid eris in Crastino,* Idcirco nullus esse certus perfecterantiæ potest. Hæc incertitudo; illa peccandi cōsuetudo; ista peccati vis vt fidem extinguat: illa multitudo, quod omnia opera bona ex se sint peccata: alia peccan-

peccandi coacta necessitudo, &c. quam spei scintillam relinquent?

DICO AD I. Caluini fundamentum, patet supra q. 66. Deinde, Eccl. 9. *Nescit homo an odio, an amore dignus; sed OMNIA IN FUTURUM reseruantur INCERTA.* 1. Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem indicat me, Dominus est.*

IN STAT contra prius Caluinus *Inst.* 3. cap. 2. §. 38. ibi non agi de Notitia fidei; sed de beneficijs & flagellis Dei, quæ probis ac reprobis iuxta accidunt: proinde certitudinem iustitiæ ac salutis sumi oportere ex interna fide, non ab euentu beneficiorum ac flagellorum.

AT Salomon ita ratiocinatur. Si posset homo cognoscere ab Deo diligere, aut odio haberi, cognosceret ex beneficijs Dei: at hinc non potest; cum sint communia bonis & malis. Nil ibi de interna fide. Dein: Quomodo omnia in futurum incerta; si ex fide illa sit certitudo? Demum Caluinus ubi supra dat causam, cur nolit Deus nos cognoscere, diligamurne an odio habeamur; *Quia id facit, ad vanitatem humani ingenii arguendam: cum in rebus scitu maxime necessarijs tanta hebetudine teneatur.* Ergo nulla est certitudo.

AD II. Nemo certus est de præfenti iustitia, ergo minus de Perseuerantia. Ideo S. Scriptura nos hortatur ad timorem, non ad securitatem.

AD III. Incerta est perseuerantia in gratia: ergo & incerta est Scientia prædestinationis.

AD IV. patet supra quest. 56.

AD V. *Aque multa* sūt tribulationes, quæ, stante caritate, vincuntur facile. Quia, 1. Cor. 13. *Caritas omnia suffert.* &c. Nō igitur is loc⁹ probat, amitti ca-

ritatem non posse. *Quia* Apoc. 2. *Caritatem primam reliquisti. Memor esto unde excideris.*

AD VI. *Non sicut*, manente caritate: at hac deficcata, Gal. 5. *à gratia excidisti.* Illud *Certus sum*, *in te* qui, *persuasus sum*, de certitudine loquitur Moralibus, seu Coniecturalibus quæ ex signis habetur. Vnde S. Hieron. *Confido*, vertit. Ita Rom. 14. *Certus sum, quoniam plenus es dilectione*, id est, *Confido*: & illa nunquam excidit ex se; at nos subinde ex ipsa excidimus.

AD VII. I. *Qui natus est ex Deo*, id est, ait *Aug. l. 4. ad Bonif. c. 7.* regeneratione secundâ ad gloriam; non primâ ad gratiam; *non potest peccare.*

2. Bern. Serm. 23. in Cant. *Semen Dei*, id est, gratia prædestinationis præditus *non potest peccare*, id est, licet subinde peccet, tamen respicit finaliter.

3. Aug. l. de nat. & grat. c. 14. *Non potest peccare*: id est, non debet.

4. Idem: Quia natus ex Deo, nō potest etiam venialiter peccare; at quia peccat, eatenus non est natus ex Deo.

5. Et optimè: *Non potest* lethaliiter peccare, quatenus manet Dei filius; licet venialiter peccet: quia *Semen*, id est, caritas manet in peccante venialiter.

QVÆSTIO LXIX.

An homo post iustificationem maneat peccator & iniustus?

CALVINISTÆ, & omnes, qui commiscantur Teeturam peccatorum, ac Imputatitiam iustitiam, affirmant, cum Caluino *Inst.* 3. ca. 11. §. 3.

11. §. 3. Pro iustis in Christo censetur, qui in nobis non sumus.

4. Non stare, quod obedientia Christi nos conficit iustos, nisi in ipso, & extra nos iusti reputamur coram Deo.

11. Hoc modo iustus est; non re ipsa, sed imputatione. In Antid. less. 6. c. 5. Confugiamus ad solum Christum, ut in ipso iusti censeamur, quod in nobis non sumus.

SVASIONES eorum sparsim supra videre est. quest. 60. 61. 62. 63. 64. 65.

AVTOR. Iustificamur per inhaerentem iustitiam habitualement; sicut Christus in se iustus est.

1. Scilicet ut membra sint conformia Capiti, Sponsa Sponso: iuxta Ro. 8. *Prædestinavit nos conformes fieri imaginis Filij sui; ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.*

2. Quia Christi sanguine verè laquamur, & conlanamur; item Sanctitas, ex Christi merito, per Spir. Sanctum nobis infunditur: sic tota fit iustificatio per & Remissionem peccatorum, & Renouationem Spiritus interiorum.

3. Ps. 50. *Apeges me, & mundabor, &c.* in me ipso, non solum in Christo imputatiue. Ideo orat: *Cor mundum crea in me Deus, & Sp. rectum innoua in visceribus meis.* Vnde 1. Cor. 6. *Et hec quidem fuitis, sed abluti estis. Sanctificati estis, iustificati estis.* Nam Eph. 1. *Elegit nos, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu eius.*

4. Quia Calvinistæ in doctrina sua, Mat. 23. *Sunt similes sepulchris dealbatis; quæ intus plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcizia.* Similes Virginibus factis, Mat. 25. non habentibus oleum iustitiæ in lampadibus suis. Simi-

les Lupis rapacibus intus, Mat. 7. foris in vestimentis ouium.

INSTANT. Eph. 1. *Gratificauit nos in dilecto Filio suo:* ergo iusti sumus in Christo, non in nobis.

DICO. *Ἐξαγορεύω*, id est, S. Chrysostomo, *fecit nos gratiosos*, sc. infundendo gratiam: *in dilecto filio suo*, id est, propter merita Christi.

QVÆSTIO LXX.

An omnes iusti sint inter se pares?

LUTHERANI affirmant esse pares; & negant iustos crescere in iustitia: at in virtutibus tamen posse iustos crescere, aliosque aliis maiores esse, ut in fide, spe, caritate, &c. hoc autem non esse crescere in iustitia; quod virtutes non iustificent; sed sola imputatiua iustitia Christi, quæ æqualis est in omnibus, constansque.

IOVINIANVS i. confirmabat olim ex eo, quod virtutes, virtutisque omnium esse paria. Vide *Genealog. p. 4. q. 11.*

AVTOR. Errant noui Iouiniani.

1. Quia, Prou. 4. *Iustorum semita quasi flux splendens procedit & crescit usque ad perfectum diem.* Sic 2. Cor. 9. *Augebit incrementa frugum iustitia Vestra.* Et Apoc. vlt. *Qui iustus est iustificetur adhuc, & qui sanctus est, sanctificetur adhuc: & qui sordidus est sordescat adhuc.*

2. Scripturæ docent caritatem augeri: Ioan. vlt. *Diligis me plus his?* Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui minus dimittitur, minus diligit.* 1. Ioan. 4. *Perfecta caritas foras mittit timorem. Atqui iustitia nil est, nisi caritas.* 1. Ioan. 3. *In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: Omnis, qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem, &c. Is manet in morte.* Et Mat. 5. *Scribarum erat diligere amicos; non*

inimicos: at Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Pharisæorum. &c. ergo iustitia est charitas, & contra.

3. In cœlis est varietas præmiorum, iustis paratorum; ergo & in terris est varietas meritorum.

4. Ita S. Aug. epist. 29. *Induti sunt Sancti iustitiâ; sed alius magis, alius minus.*

III. DE IVSTITIA OPERVM.

QVÆSTIO LXXI.

An Luthero caluinista negent bonorum operum necessitatem?

I. LUTHERANI clamant iniuriam fieri sibi, quod eam negent. Vt Confessio. Aug. art. 20. Melanch. Brent. Kern. Caluinus *Inst.* 3. c. 16.

1. Lutherus in *Visi. Saxonica* ait, bona opera faciendâ, & quodam esse modo necessaria; cum vera fides non sit, quæ non pariat ipsa.

2. Maioristæ seu Electorales in *Colloq. Altemburg.* distinguunt esse necessaria *necessitate Præsentia*; non *Efficientia*.

3. FLACCIANI, siue Saxonici admittunt necessitatem Præsentia; pertendunt tamen hanc propositionem: *Opera sunt necessaria ad salutem*; esse periculosa, nec ferendam in Ecclesia. Sic variant in modo necessitatis: At ipsam necessitatem absolute negant. Et tamen fieri a nobis sibi iniuriam conqueruntur.

AUTOR. LUTHERANI igitur ac CALVINIANI iuxta volunt, Possè hominem saluari, licet opera bona nulla faciat; nec mandata Dei seruet.

I. Quia suadent; opera mala credenti nocere nihil. Sic Lutherus lib. de libert. Christiana: *Bona opera non faciunt bonum virum, nec malum mala. &c. Vt infideli nullū bonū opus prodest ad salutē*

& iustitiam; sic nullum malum opus facit malum & damnatum, sed sola incredulitas. Idem in sermo. Sic Deus dilexit. &c. *Vbi fides est, nullum peccatum nocere potest.* &c. Vide Bell. l. 4. c. 1. plura. Ergo iniuste queruntur de iniuria sibi facta à nobis.

II. Quia docent; Opera iustorum omnia ex natura sua esse peccata mortalia. Lutherus in *assert. art.* 31. 32. 36. Caluinus *Inst.* 3. c. 12. §. 4. & c. 14. §. 9. Iam si bona opera sint lethalia, nec tamè ob fidem imputantur; certe nec mala imputari necesse est neque nocere. Vide *suprà quest.* 2. 4.

III. Quia docent Legem differre ab Euangelio, quod Lex proponat iustitiam & salutem cum conditione totius legis implendæ; *Euangelium* vero sine conditione vlla, nisi solius fidei: unde consolatur; at Lex terret. Ita Lutherus ad Gal. Melanch. in Locis, Saxonici in Colloquio Altemburg. Ergo qui nil boni operatur, viuit Euangelio consentaneè. Quod si Fides opera requirat: ergo fides non erit secundum Euangelium.

IV. Quia asserunt Libertatē Christianam; quæ liberet hominem ab debito legis implendæ coram Deo; ideoque omnia opera sint ei indifferentia id est, nec præcepta, nec prohibita. Id quod inde necessario inferunt; quod Legem obseruatu impossibilem fingant. Ita Lutherus ad Galatas. &c. Ita Caluinus *Inst.* 3. c. 19. §. 2. 4. 7. Vbi in tribus ponit libertatem Christianam.

1. Quod, vbi fiducia iustificationis queritur, legis aut operum nulla ratio habeatur.

2. Opera fiant, vt à Deo acceptanda cer-

da certò, qualiacunq; sint; non vt examinandam.

3. Vt omnium rerum externarum vsus habeatur pro indifferenti, vt contra scrupulum eas vsurpes, aut omitas. Ecquæ Maior impietas, & Atheismus istâ Adiphoriâ?

V. Quia occasione huius doctrinæ omne scelus impunè grassari cœpit, solutæque sunt conscientiæ. Vt ipse Lutherus in *Visti. Saxonica* fuerit coactus laudare ac prædicare opera bona. At in contrarietate nitebantur sui Lutherani in Colloq. Altemburg. *Opera bona, aiunt, & noua obedientia, non ad regnum Christi, sed ad mundum pertinent.* &c. *Ad Satanam spectant Christiani cum operibus bonis Ibid. Imo ad salutem incommodant, suntque perniciofa.* Sed prædicta singulatim discutiamus.

QVÆSTIO LXXII.

Quodnam DISCRIMEN LEGIS & Euangelij malè reprobet Operum necessitatem?

LUTHERANI perinde & CALVINIANI tria tradunt.

I. Euangelium non esse Legem nouam; sed Latum Nuncium de Christo. Ideoque Nec Christum fuisse Legislatorem: Et quæ in Euangelio aut in Epistolis sunt Præcepta, ea ad Veterem Legem, non ad Nouam pertine re: Quæ idcirco à Christo reperita fingunt, vt intelligeremus nos Christi egere gratia.

II. Euangelium esse gratuitum, habereq; Promissiones absque conditione Obedientiæ annexa: Legem verò isthanc habere conditionem.

III. Euangelium meras habere Consolationes: Legem terrores ac minas.

AVTOR. Tribus his tria opponimus quæ contineri in Euangelio docemus: I. Leges propriè dictas: 2. Mi-

nas: 3. Promissiones conditionales. *Euangelium verò capitur bifariam.*

I. *Pro Doctrina à Christo & Apostolis prædicata, & scripta.* Sic capimus hic tum nos, tum Sectarij.

2. *Pro Gratia Noui Testamenti, quæ dici solet Lex scripta in corde, Spiritus viuificans, Lex fidei.* Sic differunt Lex vetus, & Euangelium; Illa docet quid faciendum; Hæc dat vires ad faciendum. Malè igitur Sectarij; quod illa requirat opera; hoc non. Iam singula doceamus.

I. Leges propriè dictæ pertinent ad Euangelium. 1. Quia de Euangelio dicitur *Isa. 2. De Sion exhibit lex.* Christus dicitur *Leu. 33. Iudex, Legifer, Dominus.* Et *Ierc. 31. promittitur Lex noua:* Idque repetitur. *Heb. 10. 2. Christus, Mat. 5. confirmat, explicat, perficit legem Moysis, vultque seruari.* Vide *Antichristum p. 4. q. 39.*

II. Minæ pertinent ad Euangelium. I. Patet *Mat. 5. 22, 23, 25.*

INSTANT: Minæ in Euangelio pertinent ad Legem vet. Et legis promissiones pertinent ad Euangelium.

AT ita pars maxima sermonum Christi non forent Christi, sed Moysis; & Christus in Euangelio non prædicasset Euangelium, 2. Apostoli terroribus sunt vsi. *Rom. 1. Non erubescio Euangelium. &c. Reuelatur enim ira Dei de cælo super omnem impietatem. Aët. 2. Petrus euangelizans perterrefecit cõpunctos corde, dicentes: Quid faciemus? Paulus Aët. 24. disputante de iustitia, castitate, & iudicio, tremefactus Felix est. Iacob. 5. Agite nunc diuites, plorate ululantes in miseris, quæ aduenient vobis. Et Angelus. Apoc. 14. Euangelizat iudicium;*

cium; itemque in Symbolo.

III. PROMISSIONES Euangelicæ sunt Conditionatæ, si obediatur præceptis: non sunt absolutæ.

I. Mat. 5. *Nisi abundauerit iustitia uestra, &c.* Matth. 19. *Si vis ad vitam, &c.* Luc. 10. *Hoc fac, & uiues.*

INSTANT. I. Lutherus ad Gal. 3. Caluinus Inst. 3. c. 18. §. 9. Idironicè dictum à Christo, ad confidentem in operibus legis.

2. Idem in Antid. leff. 6. c. 7. *Serua mandata: Vt Catechumenis, si tam dura illis conditio imponitur! Quid enim aliud, quam æterna illis maledictio indicitur?*

3. Brentius hom. 1. in Dom. 13. post Trin. ait, *perserua mandata; indicatam ei viam ad damnationem fuisse.*

DICO I. Non est ironia; qui similiter conditionate alloquitur Apostolos, Ioan. 13. *Beati, si feceritis ea.* Ioan. 15. *Amici mei eritis, si feceritis quæ præcipio, &c.*

2. Non eratis Scriba, Phariseus, aut legis peritus, cui illuderet; sed diues adolescens, Matth. 19. Mar. 10. & princeps, Luc. 18. Et Dominus, Mar. 10. *dilexit eum.*

3. Nec is tentans quærebat; sed serio discens.

4. Nec, si tentasset, Dominus dolum reddere dolo fœuit.

II. Conditionatas esse Promissiones docent Apostoli: Rom. 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis &c.*

III. Prophetæ: Ezech. 18. *Si Impius auerterit se ab impietate sua, & fecerit iudicium & iustitiam, vita uiuet.*

IV. Conditio fidei docet idem, ad salutem requisita, testibus Sectarijs: Mar. ult. *Qui crediderit, saluus erit.* Ecce conditionem. Igitur Euangelium dicitur Gratuita promissio, cum

etiam Conditio sit gratuita, id est, ex gratia Dei, dantis gratiam pro gratia, Ioan. 1. id est gratiam, & gloriam ex gratia donantis. *Plura in Antichristo.*

QVÆSTIO LXXIII.

Ecquod discrimen Legis & Euangelij rectè probet Operum necessitatem?

I. DISCRIMEN. Lex est doctrina inchoata, & occultatio Noui Testamenti Euangelium est Perfecta, & Reuelatio Veteris Testamenti. *Greg. hom. 6. in Ezech. ait, est Rota in rota.* Vtrumque Testamentum continet, Mysteria credenda, Promissiones sperandas; Præcepta facienda. Vnde, ait *S. Aug. in Enchir. huiusmodi doctrinæ cœlestis est Fides, Spes, Charitas: Hanc Moyse tradidit uoluntate, Christus reuelatè. 2. Cor. 3.*

Atqui in tribus iisdem Nouum præstat Veteri Testamento longè. Nam Mysteria fidei Vetus tradit obicure: Nouum manifestè. *Promissa*, Vetus figuratè, & temporalia: Nouum proprie, & æterna. *Mandata* Vetus ceremonialia, Iudicialia, Moralia continet: Nouum habet pro ceremonialibus innumeris Sacramenta pauca: pro Iudicialibus vniuersi gentis Iudææ tradit Traditiones, Legesque paucas omni vniuersales. Morales leges seruat communes, uti perpetuas; verum, quas in Nouo Christus perduxit ad perfectum: quibus & Consilia adiecit. Et quibus omnibus *S. Augustinus l. 1. de serm. Dom. in monte* mirificam probat bonorum operum utilitatem, in Euangelio commendatam.

II. Dis.

II. DISCRIMEN. Vetus lex à Moyse data, solâ doctrinam: Noua à Christo, confert etiam gratiæ auxilium. Ideo 2. Cor. 3. *Litera occidit; spiritus uiuificat.* Ioan. 1. *Lex per Moysen data est; gratia & ueritas per IESVM Christum facta est.* Plures ex his utriusq; differentiæ dimanant; quæ omnes stabiliunt bonorum operum necessitatem: quorum tamen *iugum suauis est, & onus leue.*

QVÆSTIO LXXIV.

An & que LIBERTAS Christiana probet operum necessitatem?

LUTHERVS in Galatram. 2. *Necessaria, inquit, sola fides est, ut iustifimur: cætera omnia liberrima, neque præcepta amplius, neque prohibita.* Ibid. *Si conscientia distat; Peccasti: responde; peccauit; ergo Deus puniet, & damnabit? Non. At lex hoc dicit. Sed nihil mihi cum lege. Quare? Quia habeo libertatem.* Ibid. *Summa; & sapientia Christiana est, Nescire legem, & non opera, & totam iustitiam actiuam.*

CALVINVS Inst. 3. c. 19. §. 2. 4. 7. Libertatem ponit in tribus.

1. Vbi fiducia iustificationis, ibi nulla legis aut operum habenda ratio.

2. Opera bona fiant, ut certò acceptanda à Deo; non ut examinanda.

3. Omnium rerum seruanda Indifferentia, siue usurpes, siue omittas.

LUTHERO-CALVINISTARVM igitur est, Nulli seruire legi in conscientia, & coram Deo: Christum habere pro Redemptore, non pro Legislatore: Moysen cum suo Decalogo nil ad eos pertinere.

AUTOR. Christiani & iustificati sunt obligati ad præcepta Dei, cui seruire, regnare est; & Lutero-caluinistica libertas profana est, peccatique & diaboli voluntaria seruitus.

1. Quia Christus est uerus Legis-

lator, *Is. 2. Leuit. 33.* iuxta expositionem Petri, *Act. 3.* & S. Stephani, *Act. 7.* & Pauli, *Heb. 2. 5.*

2. Quia Euangelium esse legem docent Scripturæ. *Isa. 2. Michæ 4. De Syon exibit lex, & Verbum Domini de Ierusalem.*

3. Quia Christus præcepit de baptismo, *Ioan. 3.* De Eucharistia, *Ioan. 6.* Prohibuit repudia; dimissosque manere iussit inuuptos, aut reconciliari: De quo 1. Cor. 7. *Præcipio, non ego, sed Dominus. &c.*

4. Quia Dominus legem Moysis approbavit, quoad Moralia: *Matt. 5. 6. 7. 19. Mar. 10. Luc. 18.* ad probans Decalogum. Item *Mat. 22.* Confirmat præceptum dilectionis; ut à quo pendeat lex & prophetæ. *Ioan. 15. Hoc est præceptum meum, ut dilig. &c.* *Ioan. 13. Mandatum nouum do. &c.* Sic & Apostoli, *Rom. 13. Nemini quicquam debeat is, nisi ut diligatis inuicem. &c.* *Ephes. 6. Iacob. 2.*

5. Quia Lex Moysis moralis non est per Euangelium abrogata. *Mat. 5. Nolite putare, quoniam ueni soluere legem. &c.* moralium *Ro. 3. Quid ergo legem destrui-mus per fidem? Absit: sed legem statuimus.* *Rom. 7. Consensio legi, quia bona est. &c. Mente seruo legi Dei.*

6. Vox *Debeo, Debet,* est in Scripturis imperans. *Luc. 17. Quod debuimus, fecimus.* *Rom. 8. Debitores sumus. &c.*

7. Christus est Iudex mundi, redditurus cuique secundum opera eius. *Mat. 24. Act. 10, 17. Rom. 2. 14. &c.* Et Christiani, ait *Aug. l. de fide & operibus,* damnabunt, non quibus fides, sed opera defuerunt. 8. Sic & S. Patrū habet Consensus, & ætatum.

9. RATIO euincit. Quia præuariancans si peccat; ergo tenetur ad obligationem legis: si non peccat; ergo falsum dicunt Sectarij, omnia iusti opera ex se esse mortalia peccata: Item si non peccat; ergo vera est hæresis Libertinorum: quod nihil sit peccatum.

INSTANT: Lutherus lib. de *Votis mon.* Præuaticatores legis peccant; sed eis non imputatur. Vnde nulla sunt tam mala, quæ possint fideles accusare aut damnare, nulla tam bona, quæ eum queant defendere & iustificare. Sic & in *Gal. 2.* Iustus peccat. Sed dicit, nil sibi cum lege; quia non potest eum damnare. Sic & *Calvinus Inst. 3. c. 19. §. 4. 7.* Suadet opera faciamus, vt acceptanda à Deo, qualiacunq; sint; non vt examinanda.

DICO. Si peccant; ergo te legi obnoxios fatentur. Item, Peccatum si habitare cum fide non possit, ergo nõ solum est peccatum, sed & imputatur: nam excutit fidem: Si possit habitare cum fide; vt Lutherus fatetur in *Capt. Bab. de bapt. &c.* ergo non sunt necessaria opera bona, etiam vt fructus & signa fidei: Et non est, cur vlla vitia & flagitia fugitentur.

VERA igitur LIBERTAS CHRISTIANA consistit

1. In Libertate à peccato & morte.
2. A iugo ceremonialium & iudicialium.
3. A dominiõ & reatu legis naturalis & moralis: Vide *Bell. l. 4. c. 6. & c.* Vbi & docet bonorum operum necessitatem ad salutem ex Scriptura, Traditione, Ratione.

QVÆSTIO LXXV.

An necessitas operum ad salutem euidenter euincatur?

LUTHERANI & CALVINIANI Conspirant in hoc: Sola Fides necessaria est ad salutem, vt ad quam Sola habeat relationem:

Opera verò relationem hanc non habent, proinde nec ad salutem necessaria sunt: Ad fidem verò sunt necessaria; ceu fructus illius: vt sit viuã ac vera: non vt opera sint quasi meritoria, causa, & conditiones. Et eam Fidei ac Operũ fingit distinctionẽ, quod opera conferant necessitatem Præsentia, non Efficientia.

AUTOR. Adultis, ratione vtentibus, bona opera ad salutem sunt, præter Fidem, necessaria necessitate: Efficientia, non solius Præsentia. Baptizati infantes hinc decedentes censentur totam implese legem, quod post iustificationem nõ violarunt legem.

DOCETVR. 1. Scripturis Euangelicis & Apostolicis. Vide in *Antibaptista p. 4. q. 41.*

2. Traditio, & omnium retrò quæ temporum, quæ S. Patrum, & Doctorum consensus docet idem apud *Bell. l. 4. de iustif. c. 8.*

3. RATIO vincit. 1. Quia Si opera sint fidei, vt signa fructusque necessaria præsentis; sequeretur, fidem salutare licet omni opere destitutam bono, & coniunctam omni vitio ac flagitio. At hoc repugnat Scripturis, Traditioni, Rationi: patet supra: & Sectarij ita fatentur his adacti Scripturis: *Rom. 2. Tribulatio & angustia in omnem animam operantis malum: Gloria autem honor & pax omni operanti bonum. 1. Cor. 6. An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis. &c. Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Eph. 5. Omnis fornicator nõ habet hereditatẽ in regno Christi & Dei.*

2. RATIO. Quia opera, aiunt, non requiruntur in actu saluãdi per se, sed per accidens: eò, quod opera nullam saluãdi vim habeãt; neque Fidei, saluãdi soli, vim addunt aut demunt.

Ergo

Ergo bonis operibus omnibus subla-
tis adhuc saluaret fides: Vt ignis cale-
faceret ex se, licet abesset ab eo splen-
dor. Nam ipsi contendunt, fidem ab
operibus cæterisque virtutibus sepa-
rari aut intelligi Nō posse, patet *supra*
quest. 58. vbi refutantur.

3. Demum, Discrimen Legis & E-
uangelij; item Libertas Christiana;
item Conditionata æternæ vitæ pro-
missio; & obligatio iusti ad legem im-
plendam euincunt operum bonorū
necessitatem Efficientiæ, non solum
Præsentis, ad salutem.

QVÆSTIO LXXVI.

*An Lex Diuina sit obseruatu impletuque
possibilis sic, vt opera propriè
sint iusta?*

LVTHERO-CALVINISTAE Negant.

LVTHERS l. de libert. Christiana: *Equè nobis
impossibilia sunt omnia præcepta; atque illud vnum,
Non concupiscere: idem assert. art. 2. 31. 32. 36. assertit,
Omnia opera iusti sunt peccata mortalia. Melanch. in
Locis anni 1521. de pec. Omnia hominis, quantumuis
laudabilia opera, plane sunt vitiosa, & morte digna pec-
cata Sic & alibi.*

KAMNITVS in Exam. Conc. ad. c. 11. seiff. 6. *Posse
per gratiam Legem impleri; non est controversia: At
persuasio qua renatorum operibus bonis in hac vita
tribuit PERFECTIÖNEM, facit Christum post pri-
mam reconciliationem otiosum. Negat ergo Perfectè
impleri posse, non vt nulla intercedant venialia,
sed vt opus simpliciter iustum possit appellari.
In quo nil dissentit à Luthero, etsi videri velit.*

CALVINVS Inst. 3. c. 14. §. 9. *Nullum à San-
ctū exire potest opus, quod non mereatur iustam op-
probrij mercedem. Similia & alibi plura.*

SYADENT istis. 1. Calu. in Antid. Kemn.
Act. 15. *Quid tentatis imponere iugum super cervi-
ces Discipulorum, quod nec nos, nec patres nostri por-
tare potuimus: Sed per gratiam Domini nostri IESV
Christi credimus saluari, quemadmodum & illi.
Inportabile renatis in gratia est tam mora-
le, quam ceremoniale; Et hoc non sperat*

vires naturæ, vti Morale; quod ideo impor-
tabilius est.

2. Calu. ex Gal. 3. *Qui ex operibus legis sunt,
sub maledictio sunt. Scriptum est enim Maledictus o-
mnis, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta
sunt in libro legis huius.*

3. Quia Rom. 7. *Velle adiacet mihi; perficere
autem non inuenio.*

4. Quia Iac. 2. *In multis offendimus omnes.*

5. Quia Christus est Mediator tam in om-
ni vita renatis, quam in prima eorum iusti-
ficatione; ege musque eius redemptione, quia
semper peccamus. Sin' otiosus foret.

6. Quia S. Aug. l. 1. retract. c. 19. ait; *Omnia
mandata facta deputantur; quando, quicquid non
fit, ignoscitur.*

AVTOR. Vnus omnium ætatum,
Patrum, Doctorumque consensus est
in tria hæc:

1. Legem Dei absolutè esse possi-
bilem, non per solas naturæ vires; sed
per gratiam Dei.

2. Opera bona iustorum absolutè
sunt iusta, & quodam modo perfecta,
sic tamen vt perfectione augescere
queant.

3. Operibus bonis iusti fiunt iusti-
ores.

1. Legem impletu possibilem esse
Scriptura docet. Vide in *Antichristo
quest.* 42.

2. Docet S. Patrum Traditio &
Concilij Arausicani II.

3. Ratio. Potest homo plus facere,
quam præceptum: ergo & præcepta
implere. Antecedens, quia: Matth. 19.
*Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.
seruauit. Porro, Si vis perfectus esse vende
omnia. &c. Vbi Chryf. hom. 8. de pœ-
nit. Multi ipsa superant peccata.*

2. Si essent impossibilia, neminem
obligarent præcepta; ac proinde nec
præcepta forent; nec præuaticatio.

3. Foret Deus tyrannus, qui ab amicis etiam exigeret tributū impossibile solutu; idq; etiam iure politico, quod ex naturaliac diuino promanat.

4. Quia Rom. 8. *Christus passus est, ut iustificatio legis impleatur in nobis.* Ideo docuit nos orare, *Fiat voluntas tua sc.* ait S. Cypr. & Aug. ut impleamus præcepta.

5. Quia iustificati habent Sp. Sanctum & hic parit fructus Spiritus, Gal. 5. *Caritas, gaudium, pax, &c.* Atqui ait, *Aduersus huiusmodi non est lex, sc. accusatrix eorum.* Proinde supra, *Si Spiritu ducimini, non estis sub lege.* Quia Rom. 8. *Lex Spiritu uita liberauit me à lege peccati & mortis:* nam Spiritus facit legem nos implere.

6. Quia omnes iustificati, ex Deo nati sunt: At i. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo, non peccat:* nam legem implet, nō præuaricatur.

DICO AD I. S. Petrus loquitur tantum de Ceremoniali lege Circumcisionis, & suffocati, quæ solis naturæ viribus obseruari quibat, nec tamen saluabat: Iuncta autem Morali erat ferè importabilis; sola tamen Moralis est portabile iugū Dei gratia supportante.

AD II. Maledicti sunt, qui suis viribus naturæ absq; Dei gratia credūt impleri legem posse: *Et hi ex operibus legis sunt:* At cum gratia Dei, Rom. 2. *Factores legis iustificabuntur.*

AD III. De actu concupiscendi est sermo, quem sæpè sentimus, cum etiam non consentimus.

AD IV. Venialiter peccantes legem non præuaricantur quia peccata venialia sunt imperfectè peccata,

& propter, non contra legem.

AD V. Christus semper est Mediator minimè otiosus, tum gratiam ministrando nobis ad operandum, tum quia Sanguis eius nos emundat ab omni peccato ven. & mort.

AD VI. De hac summa legem implendi perfectione, *lota unū aut unus apex non prateribit,* ibi fit Sermo: & in hanc incurrentes imperfectiones veniales ignoscuntur.

QVÆSTIO LXXVII.

An hoc, Non concupisces, sit obseruatu possibile?

LUTHERANI pariterque CALVINIANI contendunt Legem, *Non concupisces,* esse impossibile: Eo quod Concupiscentia in actu primo, seu pronitas, sit ipsum peccatum originale; Et eadem in actu secundo, seu motus rationem præueniens; Itemque Consensus eius, sint peccata mortalia. Quæ tria vno eo cauentur præcepto impossibili.

SVADENT tum aliis, alibi tractatis, tum isto Aug. l. i. de Nupriis & Concup. c. 23. *Si non sit, Non concupisces; saltem fiat hoc, Post concupiscentias tuas non eas.* insinuans hoc posse, illud non posse seruari. Quod ait, lib. de spir. & lit. c. 36. prius ad im mortalem, posterius ad mortalem vitam pertineat.

AVTOR. IN VNO, *Non concupisces,* tria spectantur: 1. Concupiscentia in actu primo: 2. in actu secundo, motus præuertens rationem. 3. Consensus. Concupiscentia in actu primo non est peccator. Pater supra quæst. 23. sed naturæ pronitas ex se inculpabilis: Nec motus primò primi sunt pec. actuales: sed consensus solus, eo prohibitus præcepto ac proinde possibili. Ita explicat id Scriptura, ut Eccl. 5. *Ne sequaris infortuna*

dine tua concupiscentiam. Eccl. 18. *Post concup. tuas non eas.* Ro. 6. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediat is concupiscentijs eius.* Hæc sanè de Consensu loquuntur. Ita passim S. Aug. l. 1. de Nup. c. 23. &c. apud *Becanum in Manuali l. 1. c. 17. q. 1.*

2. RATIO euincit. Deus non obligat nos ad impossibile: id enim foret & stultum, & iniustum. At motus vitare primos non est in potestate nostra; teste experientia omnium. Et velle in id vindicare, quod inuitabile; id crudele foret: quod alienum à Deo. 2. Homini, in puris naturalibus constituto, motus rationem præuenientes forent connaturales; quia caro concupiscit aduersus Spiritum; quæ duæ sunt partes hominis, & appetitus duo rationalis, & sensitiuus. Connaturale autem non potest esse culpabile ex se, nisi aliunde fiat tale sc. per consensum, Ergo hic solus præcepto, *Non concupisces*, cauetur.

Dico AD Suasionem. S. August. vult illud, *Non concupisces*, quoad verba præcepti, non posse; at quoad obligationem, posse obseruari. Quia docet; Motus rationem præuenientes, non esse peccata. Et consentit *Calvinus Inst. 3. c. 3. §. 10.* Item docet: præceptis diuinis nil proh. beri, nisi peccatum; Id quod dant Sectarij; ergo non ij motus, sed consensus solus ibi prohibetur quoad obligationem.

QVÆSTIO LXXVIII.

An hoc; Diliges ex toto. &c. seruari possit? Cateraque Decalogi?

LVTHERANI, vt *Keimnitius in Exa. Cont.*

CALVINIANI, vt *Calvinus in Antid. ad sess. 6. c. 11.* rigidè negant.

SVADENT præsertim istis: 1. Qui diligit, legem implet; at diligere nemo potest, sicut oportet. Hic enim inchoata est, non perfecta caritas.

2. Melancht. in *Apolog. de implet. legis*, concedit posse diligi proximum; non tamen isto legem impleri, aut iustificaricoram Deo.

AVTOR. Mādatur dilectionis seruari potest, & debet quadatenus perfectè ex toto corde: id est, 1. Non occupando cor totum in diligendo Deo SOLO. 2. Nec tanto conatu in Deum, quanto fieri potest: 3. Sed Deum diligendo super omnia creata. Sic Rom. 8. *Nulla creatura poterit nos separare à caritate Christi*, scil. vt eum postponamus. Matt. 10. *Qui amat patrem aut matrem plus, quam me, non est me dignus.* David, Eccl. 47. *de omni corde dilexit Deum.* Vide *Antichristum p. 4. q. 42.* Idem de Iosia rege asseritur. 4. Reg. 23. Nec dubium de Moyse; Abraham, &c B. Virgine, Apostolis. &c. Abrahæ in terris nil carius vnigenito; at carior ei Deus. Itaque potest diligi Deus *ex toto*, quoad Obligationem hic in terris; non quoad verba. Nam dilectio super omnia non excludit aliquam caterorum dilectionem, quæ & ipsa est cordis.

II. LVTHERANI, vt supra liquet, negant legem seruari posse. CALVINIANI item. Calvinus vox blasphema est in *Antid. sess. 6. c. 12.* *Propheta, Patriarcha, & pij Reges, vtrunque Dei Spiritu adiuuarentur, ferendo legis iugo pares non fuerunt.* Ibid. *Minimum legis mandatum onus est Ætna grauius.*

SVADENT Supradictis *quæst. 76.*

AVTOR. I. Duo difficillima, *Non concupisces; & Diliges*; seruari possunt: ergo & cætera Decalogi faciliora.

2. Diligens ex toto Deum non vult eum

cum offendere; vnde seruat mandata. Neque intercessio venialium imperfectionum officit perfectioni substantiali. Hinc Phil. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Calvinista dicit; *Non omnia possum.* At Luc. 1. Zacharias & Elisabeth erant incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Quare Deus si mandat serio; serio tenemur ad obseruationem: si ioco; cur serio punit? Istene iocus erat? Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.*

QVÆSTIO LXXIX.

An Opera Iustorum sint peccata?

LUTHERANI & QUÆ AC CALVINIANI affirmant: Vide supra quæst. 71. & 76. Idque necessario asserunt expositis à se fundamentis: cum fingant Inherere homini peccatum originale; Concupiscètiã esse perpetuum peccatũ; Pec. remitti nulla sen deleri, sed tegi solum, & non imputari: Legem obseruatum impossibile esse: Hominem post iustificationem manere iniustum. &c. De quibus supra fusi.

AUTOR. I. Opera iustorum bona, sunt verè iusta; et etiam iustitia actualis dici possint.

1. Sic Scriptura docet in *Antichristo* p. 4. q. 43.

2. Ita S. Patrum constans consensus, apud *Bell. l. 4. c. 16.*

3. RATIO euincit idem. I. Quia ex tribus potissimum finguntur esse peccata; Ex innata Concupiscèntia; Ex defectu dilectionis; Ex admistione venialium: At horum nil demit iustitiam operibus bonis. *Non* Concupiscen-

tia; nam hæc infirmitas est; non peccatum: nec nocet sine consensu. *Non* venialis caritatis imperfectio; nam, hæc vt culpa sit, non tamen est peccatum lethale; habetq; hic suã viã perfectionem absolutam; licet non illam patriã. *Non* Venialium admistio; nam hæc vt sit præter, non tamen est contra legem & caritatem. Vnde licetis *multis offendimus omnes*, & nemo non habeat peccatum; Scriptura tamen absolute quosdam vocat iustos, immaculatos, perfectos.

2. Quia si omnia iustorũ opera foris peccata, & opus Fidei iustificantis esset peccatum; item oratio hæc: *Et admitte nobis debita*: Item mentiretur dicens; Nil mihi conscius sum: Item Deus ipse peccaret, Phil. 1. & 2. *qui reperatur in nobis*. Item Redemptor nostri peccato non redemisset, nec mundasset sibi populum acceptabilem: Tit. 1. Item, Peccata mortalia quædam forent opera bona, ac proinde facienda. Demum opera bona esse peccata, improprie dicitur; non bona essent non bona; Seruire Deo esset seruire diabolo; opera lucis essent tenebrarum; filij Dei essent filij diaboli.

3. Ab iniusto procedunt opera iniusta: ergo ab iusto iusta. Nam Mat. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere, neque mala bonos.* Ioan. 15. *Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Vide Becanum in Manuali l. 1. c. 18. q. 1.

II. Opera iustorum iusta etiam iustificant amplius. Iac. 2. *Abraham nomine ex operibus iustificatus est: Vides, quomodo fides cooperabat ut operibus eius, & ex operibus fides consummata est.*

INSTAT

INSTAT Calvinus *Instit.* 3. c. 17. §. 11. 12. 1. Ibi scopum Iacobi fuisse ostendere, quæ sit vera fides.

2. Fidem ex operibus iustificantem esse umbram fidei, non veram.

3. Iustificationem ibi capi pro declaratione iustitiæ, non pro Imputatione iustitiæ Christi. Vt *Rom.* 4.

Dico AD I. Dicit; non docet. At docet S. *Aug.* l. de fide & oper. c. 14. non ostendi ibi quæ sit vera fides; sed quod vera fides non iustificet sine operibus; quo spectat & epistola Petri, Ioannis, Iudæ; contra exortam tunc hæresin, Fidem absque operibus iustificare.

AD II. dico idem.

AD III. *Rom.* 4. agitur de iustificatione prima, quæ ex impio facit iustum: Iacobus de secunda, qua iustus fit iustior: hæc cum, illa sine operibus fit iustus. Ita *Trid. sess.* 6. c. 8. 10. ex S. *Aug.* *presat. in Ps.* 31. &c. Vide *Bell.* l. 4. c. 18. & in meo *Antichristop.* 4. q. 43.

SVADENT porro istis operum bonorum iniustitiam.

1. *Calu. Ps.* 31. *Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum remissa sunt peccata: idq; totâ vitâ, non in baptismo solum.*

2. *Psal.* 142. *Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.*

Eccl. 7. *Non est homo iustus qui faciat bonum, & non peccet.*

4. *Isa.* 64. *Facti sumus ut immundi omnes; & quasi pannus menstruatus, vniuersæ iustitiæ nostræ.*

5. *Lutherus:* Quia semper polluitur in nobis nomen Domini; & voluntati eius rebelles sumus, & peccamus; ideo orare iubemur; *Sanctificetur nomen tuum: Fiat voluntas tua: Dimitte nobis.*

Dico AD I. At si omnia sint mera peccata; cur idem dicit *Psal.* 1. *Beatus vir, qui non abiit in consilium impiorum.* &c. *Ps.* 100. *Intelligam in via immaculata: Perambulabam in innocentia.* &c. *Qua*

re ibi loquitur de prima iustificatione.

AD II. Triplex expositio est. 1. *Aug.* *Non iustificabitur; sc. ex se; sed ex Deo.*

2. *Aug. Hieron. Greg.* *Non iustificabitur; quia nemo sine pec. ven. est.* 3. *Hilarij Hieron. Euth.* *Non iustificatur homo comparatus Deo infinite puro, Job.* 4, & 9.

AD III. Non peccat homo bonum faciendo; sed bonum faciens nunc, mox peccare potest; imò bonum faciens simul potest venialiter peccare.

AD IV. In quo quasi triumphat. At loquitur ibi de Sceleratis, non de iustis: quia ait; *ecce peccauimus: Deseruisti nos; Iratus es. Non est, qui inuocet nomen tuum. Deinde ibi docet, opera iusta grata esse Deo: Occurristi facienti iustitiam.*

Demum mos Scripturæ est loqui de multis, quasi de omnibus: *Gen.* 6 *Omnis caro corruerat viam suam: Non tamen Noë. Adhæc esto, loquatur de omnibus; at de omnibus istius temporis, non omnium retrò temporum: patet ibidem. Et loquitur de impiorum operibus iniquis, quæ ipsi iustitias reputabant. Lutherus quoque & Calvinus in Comment. ibidem negant eum locum recte afferri contra operum iustitiam.*

AD V. Christus non docuit nos petere, quæ nunquam impetrare possemus: *Petite, & accipietis:* at secundum Sectarios illa nunquam possunt impetrari: quia volunt in omnibus iustos peccare, semper polluere Dei nomē, rebellareque eius voluntati. Perimus autem ibi, ait S. Cypri. quod habemus, vt conseruetur & augeatur.

IV. DE IUSTIFICATIONE MERITORIA.

QVÆSTIO LXXX.

*An vox MERITI sit usurpanda ut
αἰγιόχοι φωνή?*

LUTHERANI, ut Mar. Bucerus in Colloq. Ratiob. negat Scripturam, aut Patres voce Meriti vsos: Vfos tamen quosdam dura cum catachresi.

CALVINIANI, ut Calvinus Inst. 3. c. 15. §. 2. negat vtendum voce Meriti vel mercedis; dicendum dari abs Deo bonis operibus liberalem remunerationem. Simul acerbè perstringit S. Patres, quod vsu vocis Meriti pessimè consuluerint fidei sinceritati. Itaque dissonat ab Lutheranis verbo; re nihil.

AUTOR. I. Vox Meritum est aperiè in Scriptura, Eccl. 16. *Misericordia faciet locum cuique secundum MERITVM operum.*

INSTAT Calvinus non esse vocem Meritum ibi, sed κατὰ ἔργα.

DICO. Hoc idem est: nam reddere alicui secundum opera, est reddere vt meretur. Vnde Hebr. 13. *Talibus hostijs promeretur Deus* εὐαγεσέρται, delectatur, placatur, ait Chryl. placetur, ait Oecumenius. Calvinus: placetur ijs Deo; non tamen recte vocatur meritum. At qui facit placitum alteri, benè meretur de eodem.

II. Vox meriti deducitur è Scripturis, vbi dicitur *ἀξία* meritū, *ἀξιοῦσθαι* mereri. Vt 2. Thes. 1. *Vt digni habeamini regno Dei.* Apoc. 3. *Ambulent mecum in albis, quia digni sunt.* Apoc. 16. *Dedisti eis Sanguinem bibere: digni sunt enim, id est meriti sunt.*

III. Vox Mercedis frequens est Scri

pturæ: Gen. 15. *Ego merces tua magna nimis.* 2. Paral. 15. *Confortamini, erit enim merces operi vestro.* Sap. 5. *Apud Dominum est merces eorum.* Mat. 5. *Merces vestra copiosa est in caelis.* 1. Cor. 3. *Vnicuique propriam mercedem habebis.* Apo. vlt. *Ecce venio cito, & merces mea mecum*

QVÆSTIO LXXXI.

An opera iustorum sint aeterna vita meritoria?

LUTHERANI principio contemptim docebant de operum meriti: post bifariam temperant in Confess. Aug. & Apolog. art. 10.

1. Opera bona esse meritoria, hic & isthic, temporalium & spiritualium; sed non vite aeternae.

2. Esse meritoria, sed non ex sese vt iustis, sed ex fide, Deique liberalitate, regentis nostram indignitatem & operum.

CALVINIANI in Harmonia Confessionum Geneu. & apud Scharpium aiunt: Non omnibus nostris meritis in opere iustificationis & salutis renunciamus; & solum Christi meritum tale esse, vt iustificationem efficiat, & vitam aeternam asserimus. Dicimus ergo, opera in conspectu Dei ex congruo, nec ex condigno vita aeterna esse meritoria.

CALVINUS Inst. 2. c. 1. §. 9. Inst. 3. c. 15. §. 3. Anid. sess. 6. c. 14. &c. profundamento ponit, pec. or. manere in iustis cuius tabe omnia opera inficiantur, vt sint damnabilia.

SVADENT istis. 1. Psal. 102. *Coronati te in misericordia.* Mat. 5. *Misericordes misericordiam consequentur.*

2. Isa. 55. *Emite absque vlla commutatione vocem & iac.* Dan. 9. *Non in iustificationibus nostris presternimus preces nostras, sed in miserationibus suis.*

3. Luc. 17. *Cum feceritis omnia, dicitur seruus miles sumus.*

4. Rom. 6. *Stipendium peccati mors; gratia Dei vita aeterna.*

5. Rom. 8. *Non sunt condigna passiones huius &c.* Phil. 3. *Inueniar non habens meam iustitiam, qua ex lege est; sed illam, qua ex fide est Iesu Christi.* &c.

6. Rom.

6. Rom. 3. *Exclusa est gloriatio tua: per quam legem: Factorum: Non: sed per legem fidei.*

7. Iniuria fit Christo, si nostris quid meriti distribuat.

AVTOR. Opera iustorum verè & propriè sunt æternæ vitæ meritoria.

I. Sic Scriptura in meo *Antichristo*

p. 4. q. 44.

II. Sic traditio S. Patrum, apud *Bell. l. 5. c. 4. & Concilia Arausicanum, Lateran. Florent. Trid.*

III. Ratio. Quia opera iustorum sunt verè iusta: ergo & meritoria. Iusta esse, liquet *suprà quest. 76.*

IV. Vita æterna in Scripturis nominatur merces: ergo opera bona sūt verè meritoria.

INSTAT *Melanch. in Apolog. Conf. Aug.* Merces dicitur præmium; quod debetur Promissioni, non Operibus.

Dico. At expressè operibus dari, non promissionibus, dicit Scriptura. Dein debeat promissioni: at non nisi expleta conditione ei addita de operibus.

INSTAT *Calvinus:* Merces accipitur ibi figuratè; quia vita æterna dicitur hæreditas; hæc autem non est propriè merces. Illa verò debetur filiis iure hæreditario; non meritorio.

Dico. Infantibus sic promissa debetur & datur: at adultis in super & iure meritorio; Sicut Christo debebatur iure naturali: at etiam quia *humiliavit se. &c. præterea Deus exaltauit illum.*

V. Quia præmium cæleste datur iustis in mensura & proportione operum.

INSTANT. I. Datur in cælis præmium operibus; sed non æterna vita.

2. Dicitur vita æterna dari operibus; cum soli Fidei detur; cuius signa & fructus sunt opera bona.

DICO AD I. Scriptura ipsissimè exprimit *vitam æternam* dari secundum opera. Dein, nominetur illud operum speciale præmium. At nequit nominari. *Adhæc,* Malis redditur mors æterna pro malis operibus: ergo bonis æt. vitam.

AD II. At datur merces ita beata secundum proportionè operum: non fidei. *Nec* potest dici esse merces fidei; cum fides Sectariis solum relatiuè & apprehensiuè saluet; non autem ipsa per se. *Dein,* par foret omnium beatitudo & merces: at different vt stella à stella.

VI. Quia in Operibus bonis ponitur ratio, cur ijs æterna vita reddatur.

INSTAT *Calvinus* Diuinæ prouidentiae ordo est, vt prædestinatos ad vitam æternam velit prius facere bona, quam beentur, beati tamè ob prædestinationè, non ob opera. Vnde vox *Enim, Quia* sæpe est nota ordinis & cōsequentiæ, non causæ. Vt *Gen. 15. Quia fecisti rem hanc, multiplicabo sementuum.*

DICO. Sicut de malorum pænis; ita & de bonorum præmiis loquitur Scriptura: *Esuriui enim, &c.* at ibi de pænis redditur causa vera. *Nam stipendium peccati mors:* Rom. 6. *Qui autem seminatur in spiritu, Gal. 6. de spiritu metet vitam æternam.* Phil. 2. *Cum timore salutem vestram operamini. &c.* Hæc docent particulas *Enim, Quia,* esse verè causales. Quoad Abraham; Deus promittit ei multiplicationem; sed eam mereri noluit operibus: Sic Isaacum proles impetrare precibus.

VI. Bonis operibus dicunt Scripturæ dari ex iustitia vitam æternam.

INSTAT *Calvinus,* 1. dari vt Christianis; non vt operariis. 2. Scripturæ iis hortantur ad studium operum bonorum.

DICO AD I. At expressè vt operariis talium.

AD II. Hortantur; sed præmio proposito beatitatis.

VI. Expressè vita æterna bonis est operibus promissa. Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Ibid. *Omnis qui reliquerit. &c. & vitam æternam possidebit.* 1. Tim. 4. *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vite, qua nunc est, & futurae.* Vnde promissum est debitum; & præstita conditio habet meritum.

VII. Operantes dicuntur digni præmio; quippe meriti. Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua.* Sap. 3. *Tentauit eos, & inuenit eos dignos se.* 2. Thef. 1. *Vt digni habeamini regno Dei, pro quo & patimini.* Illud autem Rom. 8. *Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriã;* intelligitur de substantia operum, non de proportione absoluta.

DICO AD I. *S. Aug. ep. 105. &c.* beatitudo tribuitur misericordie, non quòd ea non sit vera merces meriti; sed quia merita ipsa sunt data ex misericordia. Deinde: In ipso merito est opus misericordie, ob pecc. venialia quibuscum fit meritum.

AD II. Vinum & lac gratiam significant, non gloriam: gratia autem nõ acquiritur per merita. Ita *S. Hieron. in Comment.*

AD III. *Inutiles* ex nobis, ex natura, ait *S. Ambr. 2. Inutiles*, Deo; at non nobis, ait *V. Beda. 3. S. Aug. serm. 3. de verb. dom. Inutiles*, quia nil vltra id facimus, quod debemus. 4. *S. Chry. Vult nos de nobis humiliter sentire.*

AD IV. *S. Aug. l. de grat. & lib. arb. c. 8. & 9.* Stipendium iustitiæ est vita æterna; sicut peccati, mors.

AD V. Fit sermo ibi de salute inchoata per gratiam viã; & hæc non habetur per merita, sed gratis. Nec vllus eas scripturas exposuit vnquam de gloria patriæ.

AD VI. Fides excludit gloriationem gloriantium in sese & in propria iustitia; non autè gloriationem in Domino. Ita *Bern. serm. 13. in Cant.*

AD VII. Merita iustorum nascuntur ex meritis Christi: idcirco hæc magnificantur, vt in effectis. Merita igitur nostra sunt Christi dona.

QVÆSTIO LXXXII.

Num qua fiducia in meritis collocanda sit, vt intuitu mercedis operari liceat?

II. LUTHERANI negant: & coguntur, quod operum iustorum esse peccata mortalia asserant.

CALVINIANI item pernegant: vt *Caluini Inst. 3. c. 2. §. vlt. & c. 12. §. 3. 4.*

Pelagius & Wicleffus directè contrariè docuerunt, teste Th. Wald. 10. 3. c. 7.

AUTOR. Ponenda in Deo spes precipua; sed & aliqua in meritis sic, quatenus ex iis spes nascitur, non ex fide sola. 1. Sic aperte Scriptura in *Antubristop. 4. q. 45. 2.* Ita *S. Patres. 3. Ratio.* Quia promissa corona diligentibus Deum pendet ex & fidelitate Dei, & operibus nostris. 1. Ioan. 3. *Diligite opere & veritate:* ergo & spes coronæ pendet indidem ex vtroque simul. Ita *S. sent. dist. 23.* Quia hic ordo est iustificationis: 1. Fides; 2. Amor salutis; 3. Desiderium ac spes. Vnde *S. Ambr. spes, a-* it, *oritur ex amore; & amor ex spe.*

II. Si merita esse bona verè cognoscatur, potest in iis aliqua poni fiducia; sed

cia: sed absque superbia. Ita enumerabat sua merita Nehemias, 2. *Esdra*. 5. David, *psal.* 17. Ezechias, *Isa.* 38. Hester, *Eccl.* 14. Paulus, 2. *Tim.* 4. *Bonum certamen certavi. &c.* Attamen tutissimum est, in solo sperare Deo. Hæc spes non confundit; illa fallit. Patet ex iis Scripturis, quas contra nos congerunt aduersarij.

II. LUTHERO-CALVINISTÆ, vt Caluinus *Iust.* 3. c. 16. §. 3. & c. 18. §. 2. negant intuitu mercedis æternæ fas operari bene; licet huc tendant exhortationes S. Scripturæ. Id quod olim docuit damnatus Buganrius in Catalaunia; teste Luxenburg in *Catalogo har.*

SVADENT istis. I. Quia Ioan. 10. Mercenarii reprehenduntur.

2. Quia S. Bern. l. de diligendo Deo ait: Non sine premio diligitur Deus, etsi absque premij intuitu diligendus sit. vacua namque vera caritas esse non potest; nec tamen mercenaria est.

3. S. Tho. 2. 2. q. 19. a. 4. ad 3. ait amor mercenarium posse vera cum caritate consistere.

4. Seruile est operari ob mercedem.

5. Deus amore amicitia, non concupiscentia diligendus est.

AVTOR. Nec tantum, nec præcipuè intuitu mercedis operandum; sed maxime ad Dei gloriam.

1. Ita Matt. 4. *Penitentiam agite; appropinquabit ENIM regnum cæl.* Matt. 5. *Beati. &c. quoniam ipsorum est regnū cæl.*

2. Sic mandatum est, Mat. 6. *Primū querite regnum Dei.* Luc. 16. *Facite vobis amicos. &c. ut recipiant vos in æt. tab.*

3. Exemplum Davidis Ps. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificat. tuas, PROPTER retributionem.*

4. Ecce cohortatio. I. Cor. 9. *Sic currite, vt comprehendatis.* Gal. 6. *Bonum facientes non deficiamus, tempore ENIM suo metemur.* Sic & S. Patres,

DICO AD I. II. III. Mercenarii sunt, qui mercedem primariò intuentur: non tales sunt iusti operarij.

AD IV. Sordidum est, vbi merces vilior est opere; vt in terrenis; non vbi merces est gloriosior.

AD V. Rectè: at Deum iusti diligunt propter Deum, non propter seipsos, nisi secundariò.

QVÆSTIO LXXXIII.

Quæ ad Meritum requirantur: & qui fiat?

AVTOR. I. OPVS LIBERVM libertate à Coactione & Necessitate. Vnde *Eccl.* 31. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus: ideo stabilita sunt bona illius.*

1. Cor. 9. *Si volens hoc ago, mercedem habeo.* Quare, 2. Cor. 9. *Quisque prout destinavit in corde suo; non ex tristitia.* Ratio. Nam opus necessarium non est laudabile; ergo minus meritorium. Nec opus malum meretur pœnam, nisi liberum fuerit.

II. GRATIA IUSTIFICANS requiritur. Vnde Ioan. 15. *Manete in me; sc. vt membra viua sitis: huc gratia opus.* 2. Beatitudo est hæreditas filiorum Dei: *Rom.* 8. *Gal.* 3. 3. Meritum perditur salutis per peccati offensam; ergo non in solo opere, sed præcipuè in amicitia Dei fundatur.

III. PROMISSIO DEI GRATVITA requiritur. Nam contrariam Baij opinionem damnauit Pius V. & Greg. XIII. Quia opera ex principio operantis nullam habet proportionem cum beatitudine. *Rom.* 8. *Non enim sunt cōdigna pœssiones ad. &c. Quia, 2. Cor.* 4.

Quod in presenti momentaneum est. &c. Meritum verò licet ad vtramque Dei iustitiam pertineat; magis tamen ad Distributiuam, quàm Commutatiuam; quia distributio præmiorum reuocatur ad gratiã prædestinationis, quæ est sine meritis præuisis facta. Ad Commutatiuam: quia præmium datur beatis secundum mensuram laborum.

IV. CARITAS requiritur magis, quàm FIDES. Nam illi promissa beatitudo est; Ioan. 14. *Si quis diligit me, diligam, & manifestabo ei me:* quæ manifestatio est beatifica visio. I. Cor. 2. *Oculus non vidit quæ Deus præparauit diligentibus se.* Proinde, I. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem; caritatem autem non habuero; nihil sum: &c.* Et ista quatuor requiruntur ad meritum.

V. EX CONDIGNO non solum de Congruo, meretur iustus. Vnde Col. 1. *Ut ambuletis Dignè Deo.* 2. *Thef. 1. Ut digni habeamini regno Dei;* id est, condigni, &c. Rom. 8. *Non sunt condigna passiones. &c.*

2. Condignitas verò ea manat, Tum ex operum dignitate, vt quæ informari gratia: Tum ex Dei pacto. Quia, Ioan. 1. *Vita æterna est gratia mercedis pro gratia meritorum;* seu caritas patrie pro caritate viæ; sed inter gratiam hanc & gratiam illam est proportio; ergo & condignitas. Gratia namque operandi bene, est *fontis saliens in vitam æternam*: fontis autem est proportio ad *flumen gloriæ, quod latificat ciuitatem Dei.* Pl. 45.

3. Sed meritum est duplex, Personæ & Operis. Item vita æterna duplex; Hæreditas, & Merces. Merito persona potest haberi æterna vita, vt Hæredi-

tas: ac merito operis, vt Merces; Ad hoc opus pacto Dei, quod acceptanda sunt opera; non ad Illud: Quia gratia ex se se habet relationem ad gloriam.

4. DEVS verò etiam supra condignū remuneratur opera bona. Quia Matt. 5. *Merces vestra copiosa erit.* Luc. 6. *Mensuram bonam, confertam, & superfluentem dabit.* Luc. 19. *Habentis, plus dabitur.* Luc. 20. Etiam non operatus totum diem, datur tamen denarius totus; quia bonus sum, ait,

5. Primam tamen gratiam meretur nemo ex condigno, nisi solus Christus; eam meritus est omnibus. De hoc enim, non de illo, pactum constat.

6. Iustus nihilominus potest alteri gratiam mereri primam de congruo. Ita Mat. 9. *Videns Iesus fidem eorum,* &c. curauit ægrum. Sic Stephanus meruit Sauli conuersionem. Iustus interim sibi ex condigno mereri augmentum gratiæ potest, & ita crescere vsque in perfectum diem.

V. DE BONIS OPERIBUS IN SPECIE.

QVÆSTIO LXXXIV.

Oratio an sit Necessaria, & Vitiosa?

I. ETHNICI quidam, teste S. Tho. 1. 2. contra Gentiles. c. 96. per orationes putarunt Dei posse mutari Prouidentiam:

II. MESSALIANI, ait Theodoret. 4. hist. c. 10. dicebant, per solam orationem homines iustificari posse.

III. ETHNICI quidam, ait Cic. 1. 1. de nat. deor. 11. Peripatetici tollebant e medio & prouidentiam Dei, & orationem spernebant.

PELAGIANI, teste S. Aug. 1. de haer. s. 83. destruebant orationes Ecclesiæ; quod dicerent, homines suis vi-